

SUD
EUROPSKE UNIJE

Godišnje izvješće 2025.

Godišnji pregled

Sud Europske unije jamac zaštite prava Unije

Sud Europske unije jedna je od sedam europskih institucija.

Zadaća je Suda, kao pravosudnog tijela Unije, osigurati poštovanje europskog prava tumačenjem i ujednačenom primjenom Ugovorâ te provedbom nadzora zakonitosti akata institucija, tijela, ureda i agencija Unije.

Svojom sudskom praksom institucija pridonosi očuvanju vrijednosti Unije i radi na izgradnji europskog projekta.

Sud Europske unije sastoji se od dvaju sudova: „Suda“ i „Općeg suda“.

Godišnje izvješće 2025.

Godišnji pregled

Sadržaj

Predsjednikov predgovor	4
1. Ukratko o 2025.	6
A. Godina u slikama	8
B. Godina u brojkama	18
Institucija u 2025.	18
Sudska godina (Sud i Opći sud).....	19
Jezične službe.....	20
2. Pravosudna aktivnost	22
A. Sud u 2025.	24
Aktivnost i razvoj Suda	24
Članovi Suda.....	28
B. Opći sud u 2025.	32
Aktivnost i razvoj Općeg suda.....	32
Potpredsjednik Općeg suda.....	34
Članovi Općeg suda	38
C. Sudska praksa u 2025.	42
U fokusu Građanstvo Unije i „zlatne putovnice“	42
U fokusu Direktiva o minimalnoj plaći pred Sudom	46
U fokusu Pristup tekstualnim porukama koje su razmijenili predsjednica Komisije i glavni izvršni direktor Pfizera	50
U fokusu Informacijsko društvo: Akt o digitalnim uslugama (DSA) i vrlo velike internetske platforme.....	52
Osvrt na važne presude iz protekle godine.....	56

3. Uprava u službi pravde	76
A. Tajnikova uvodna riječ	78
B. Najvažniji događaji u godini	80
2025. godina: ključna godina za reformu pravosudnog sustava Unije	80
Povećanje transparentnosti europskog pravosuđa	84
Suradnja sa sudovima u Europi	87
C. Odnosi s javnošću	90
4. Institucija koja poštuje okoliš	94
5. Pogledi prema budućnosti	98
2026. godina usmjerena na inovacije i dijalog s građanima	100

Svake se godine *Godišnji pregled*, godišnje izvješće Suda, osvrće na događaje protekle godine i usmjerava pogled prema budućnosti. Također je to prilika da naš rad smjestimo u širi kontekst povijesti naše institucije i europske integracije.

Koen Lenaerts

Predsjednik Suda Europske unije

Dana 10. prosinca 1952., na svečanoj raspravi Suda uspostavljenog Pariškim ugovorom, prvi predsjednik Suda, Massimo Pilotti, u svojem je govoru citirao talijanskog pjesnika i političara Dantea Alighierija: „*ubicumque potest esse litigium, ibi debet esse iudicium*“ („Gdje god može postojati spor, ondje mora postojati presuda“). Također je podsjetio na to da je misija Suda bila jamčiti svima – „državama, poduzetnicima ili pojedincima“ – poštovanje granica unutar kojih se moraju kretati djelovanja institucija Zajednice.

Istoga dana, Jean Monnet pozdravio je novi sud kao „ne samo Sud Europske zajednice za ugljen i čelik, već i kao perspektivu najvišeg europskog saveznog suda“ te kao znak „suverene prisutnosti prava u Zajednici“. Više od 70 godina kasnije, ovi temeljni principi i dalje nadahnjuju naš svakodnevni rad. Oni rasvjetljavaju napredak ostvaren u 2025. godini i izazove koje predviđamo za 2026. godinu.

Godina 2025. bila je prva cjelovita godina provedbe reforme koja je stupila na snagu 1. listopada 2024., a koja predviđa djelomični prijenos nadležnosti u prethodnom postupku sa Suda na Opći sud u šest određenih područja (PDV, trošarine, Carinski zakonik, razvrstavanje robe u carinsku tarifu, prava putnika i sustav trgovanja emisijskim jedinicama). Postignuti rezultati bili su vrlo zadovoljavajući. Reforma se temelji na mehanizmu jedinstvenog kontaktnog mjesta, prema kojem se svi zahtjevi za prethodnu odluku podnose Sudu koji, nakon internih konzultacija, odlučuje treba li ih proslijediti Općem sudu ili riješiti sam. Otkako je reforma stupila na snagu, gotovo 100 zahtjeva za prethodnu odluku obrađeno je putem jedinstvenog kontaktnog mjesta, a otprilike devet od deset upućeno je Općem sudu zato što su isključivo spadali u jedno od gore navedenih šest područja.

Osim toga, sastav sudova Unije mijenjao se tijekom 2025. u nekoliko navrata. Na Sudu su na dužnost stupila dva nova suca, od kojih jedan dolazi iz Općeg suda. Na Općem sudu provedeno je pet novih imenovanja, od kojih dva kako bi se zamijenilo članove koji su postali suci Suda. Osim toga, u rujnu 2025. vlade država članica

obnovile su mandate 19 sudaca Općeg suda za razdoblje od 2025. do 2031. godine. Istodobno je Marc van der Woude ponovno izabran na treći mandat kao predsjednik Općeg suda, a Savvas Papasavvas ponovno imenovan za potpredsjednika.

Tijekom 2025. institucija je nastavila s preobrazbom svoje komunikacijske politike, osobito pokretanjem audiovizualnih izvješća članova Suda u najvažnijim predmetima. Sudac koji je zasjedao u vijeću koje je donijelo presudu na sažet i didaktičan način predstavlja izazove predmeta, kao i način na koji je Sud odlučio o postavljenim pravnim pitanjima. Istodobno je napredovalo nekoliko velikih projekata kako bi se mogli istodobno pokrenuti od siječnja 2026.: redizajn web-stranice Curia-e, glavnog portala institucije; razvoj nove tražilice; i razvoj [Curia Web TV-a](#), dosad interne audiovizualne platforme, u pravi vanjski komunikacijski alat koji nadopunjuje postojeće komunikacijske kanale.

Što se tiče tehnoloških napredaka, umjetna inteligencija i dalje igra važnu ulogu u transformaciji institucije. Ove godine pokrenuto je ili testirano više alata koji se temelje na toj tehnologiji, osobito Curia AI Brain, platforma za internu uporabu koju je razvila sama institucija i čiji je cilj članovima osoblja staviti na raspolaganje niz specijaliziranih AI asistenata koji odgovaraju posebnim potrebama Suda.

Konačno, 7. prosinca 2025. obilježena je 25. godišnjica Povelje o temeljnim pravima Europske unije. Kako bi se proslavio ovaj događaj i doprinos Povelje sudskoj praksi i zaštiti temeljnih prava, sljedeći Forum sudaca, koji će se održati na Sudu u ožujku 2026., bit će u potpunosti posvećen središnjem mjestu Povelje u pravnom poretku Unije.

Kroz ove projekte i s pogledom odlučno usmjerenim prema budućnosti, Sud ostaje vjeran svojoj misiji od 1952. godine: osigurati poštovanje zakona, povjerenje građana i stabilnost pravnog poretka Unije.

1

Ukratko o 2025.

A. Godina u slikama

Siječanj

Svečana prisega Europske komisije

Na svečanim sjednicama u siječnju, veljači, ožujku i svibnju predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen i povjerenici Komisije svečano polažu prisegu predviđenu Ugovorima u okviru imenovanja nove Europske komisije.

Veljača

Svečana prisega Europske ombudsmanice

Teresa Anjinho, koju je Europski parlament izabrao za europsku ombudsmanicu, svečano je prisegnula pred Sudom.

Ožujak

Posjet službâ Suda Europskom sudu za ljudska prava

Delegacija Suda Europske unije, koju čine tajnik i voditelji raznih odjela Suda, odlazi u Strasbourg u službeni posjet Europskom sudu za ljudska prava. Delegacija sudjeluje na nekoliko okruglih stolova o zajedničkim izazovima i prilikama za suradnju između dvaju sudova.

Svečana komemorativna sjednica

Održana je svečana komemoracija u spomen na Unoa Lõhmusa, prvog estonskog suca na Sudu (2004. – 2013.), koji je preminuo u kolovozu 2024., i Enu Cremonu, prvu maltešku sutkinju na Općem sudu (2004. – 2012.), koja je preminula u svibnju 2024.

30 godina od pristupanja Austrije, Finske i Švedske Europskoj uniji

Na Sudu se održava svečanost povodom 30. obljetnice pristupanja Austrije, Finske i Švedske Europskoj uniji. Svečanost je otvorio predsjednik Suda Koen Lenaerts, a uključuje govore uglednih osoba iz tih država članica, koje su predstavili članovi Suda.

Travanj

Finale natjecanja „European Law Moot Court“

Prvi put održano 1988., izdanje iz 2025. ovog sveučilišnog natjecanja u simulaciji suđenja osvojilo je Sveučilište u Fribourgu (Švicarska).

Europski parlament i Sud sastaju se na svojem godišnjem dijalogu

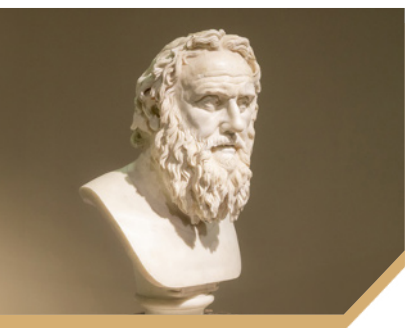
Europski parlament i Sud održavaju u Luksemburgu drugo izdanje svojeg godišnjeg dijaloga o funkcioniranju sudskog sustava Unije. Ovaj je dijalog uspostavljen u sklopu reforme Statuta Suda koja se odnosi na djelomični prijenos nadležnosti za prethodne postupke sa Suda na Opći sud u određenim specifičnim područjima.

Svibanj

Sud na proslavi Dana Europe

Sud sudjeluje u Europskom selu, koje za Dan Europe organizira Predstavništvo Europske komisije u Luksemburgu u suradnji s Uredom za vezu Europskog parlamenta u Luksemburgu. Ove godine događaj se održava u Echternachu, gradu na istoku Luksemburga.

Tri nova umjetnička djela posuđena Sudu

U svibnju su djela poljske umjetnice Magdalene Abakanowicz, *Figury z cyklu Mędrcy* (Figure iz serije „Mudraci”) službeno predana Sudu na posudbu iz Nacionalnog muzeja u Wrocławu, pod pokroviteljstvom Instituta Adama Mickiewicza.

U listopadu je Galerija grada Bratislave Sudu službeno predala sliku „Tišina” slovačke umjetnice Tamare Klimove.

Također u listopadu Nacionalni arheološki muzej u Napulju (MANN) predao je Sudu mramornu skulpturu Bista Likurga. Djelo prikazuje mitskog zakonodavca Sparte.

Prijenos uživo objave presude Općeg suda

Prvi je put jedna presuda Općeg suda objavljena uživo. Ovaj pristup dio je razvoja sredstava i kanala komunikacije institucije i odražava njezinu želju da europsko pravosuđe učini dostupnijim građanima Unije.

Lipanj

Prva objašnjavajuća audiovizualna kapsula posvećena presudi Suda

Institucija pokreće novi komunikacijski format: kratka objašnjavajuća audiovizualna kapsula koju je izradio član Suda i posvećena je predstavljanju presude. Na taj način Sud čini svoje važne odluke vidljivijima i pristupačnijima široj javnosti i medijima.

Polaganje prisege novih članova

Na svečanoj sjednici Marko Bošnjak polaže prisegu povodom preuzimanja dužnosti kao sudac Suda. Danutė Jočienė i Jörgen Hettne polažu prisegu kao suci Općeg suda.

Srpanj

„EU Legal Summer School“

U sklopu promidžbe Luksemburga kao mjesta zaposlenja za osoblje europskih institucija, Sud koordinira prvu ljetnu školu „EU Legal Summer School“, u kojoj je ugostio više od 30 studenata i mladih stručnjaka iz 24 europske države.

Rujan

Treće izdanje konferencije „EUnited in Diversity“

Bugarski Ustavni sud ugošćava treće izdanje konferencije „EUnited in Diversity“, organizirane u suradnji sa Sudom. Ove se godine konferencija, koja okuplja ustavne sudove država članica, usredotočuje na ulogu ustavnih sudova u zajedničkom pravnom poretku Europske unije.

Novi članovi stupaju na dužnost na Sudu i Općem sudu, te se provodi djelomična obnova Općeg suda

Na Sudu se održava svečana sjednica radi obilježavanja odlaska nekih od članova i polaganja prisege novih članova. Alexander Kornezov postaje sudac Suda. Na Općem sudu dolaze novi suci: Francesco Bestagno, Raffaella Pezzuto i Tanja Pavelin.

Ponovni izbor predsjednika i potpredsjednika Općeg suda

Nakon djelomične obnove članova Općeg suda Europske unije, Marc van der Woude ponovno je izabran za predsjednika Općeg suda za razdoblje od 2025. do 2028. Savvas Pappasavvas također je ponovno izabran za potpredsjednika za isto razdoblje.

Posjet Suda Ustavnom sudu Belgije

Delegacija Suda posjećuje Belgijski Ustavni sud. Rasprave su usmjerene na ulogu ustavnog suda kao europskog suda, prava stranaca, ravnopravnost spolova i ravnotežu između sigurnosti i privatnosti u digitalnom okruženju.

Posjet Suda Ustavnom sudu Italije

Delegacija Suda posjećuje talijanski Ustavni sud. Rasprave su usmjerene na ulogu ustavnog suda kao europskog suda, vladavinu prava, sigurnost i privatnost te azil i migracije.

Listopad

Finale natjecanja Europskih mladih odvjetnika

Sud je domaćin finala natjecanja Europskih mladih odvjetnika, koje organizira Akademija za europsko pravo (ERA). Timovi iz cijele Europe primjenjuju pravo Unije o digitalnim pravima, zaštiti podataka, umjetnoj inteligenciji i prekograničnom pravosuđu. Svoje slučajeve iznose pred porotom sastavljenom od sudaca Općeg suda i pravnih stručnjaka.

Dan otvorenih vrata Suda

Kao i svake godine, Sud otvara svoja vrata široj javnosti kako bi predstavio svoj rad, povijest i zgrade. Izdanje za 2025. godinu dočekuje gotovo 2600 posjetitelja, koji otkrivaju rad Suda iza kulisa i postupke, te susreću ljude koji na njemu rade, te tako otkrivaju središnju ulogu Suda u misiji Europske unije.

Studeni

Posjet Suda Cipru

Delegacija Suda posjećuje Republiku Cipar radi razgovora s Vrhovnim ustavnim sudom i Vrhovnim sudom o postupcima u vezi s ravnopravnošću, zaštitom podataka i postupkom azila. Delegacija se sastaje i s predsjednikom Cipra Nikosom Christodoulidesom, predsjednicom Zastupničkog doma Annitom Demetriou, ministrom pravosuđa Mariosom Hartsiotisom i glavnim državnim odvjetnikom Georgeom Savvidesom.

Posjet Suda Vrhovnom sudu Španjolske

Delegacija Suda posjećuje Vrhovni sud Španjolske u Madridu, gdje je dočekuje njegova predsjednica, Isabel Perelló Doménech. Posjet je omogućio nekoliko tematskih rasprava o pravu Unije, zaštiti temeljnih prava i izazovima vezanim uz vladavinu prava i neovisnost sudstva.

Posjet Europskog suda za ljudska prava Sudu

Delegacija Europskog suda za ljudska prava dolazi u službeni posjet Sudu. Posjet je uključivao nekoliko okruglih stolova o zajedničkim pitanjima, kao što su najbolji interes djeteta, sloboda izražavanja u digitalnom dobu i pristup postupcima azila.

Sastanak Pravosudne mreže Europske unije

7. izdanje godišnjeg sastanka korespondenata pravosudne mreže Europske unije održano je u Lisabonu, na kojem su sudjelovali predstavnici 47 sudova članova. Posvećen je europskom pravosudnom dijalogu, s posebnim naglaskom na obvezi nacionalnih sudova koji odlučuju u posljednjem stupnju da upute prethodna pitanja.

Prosinac

Forum sudaca

Sud ugošćuje oko 150 sudaca iz država članica Europske unije. Ovaj forum nacionalnim sucima pruža priliku da izravno komuniciraju s članovima Suda o pitanjima od zajedničkog interesa, čime se jača bliska suradnja koja ga povezuje s nacionalnim sudovima.

Dan senzibilizacije na invaliditet

Kako bi obilježio Međunarodni dan osoba s invaliditetom, Sud organizira dvodnevnu kampanju podizanja svijesti. Brojne aktivnosti pozivaju sudionike da kroz umjetnost, kulturu i komunikaciju otkriju vrijednosti koje zagovaraju osobe s invaliditetom: kreativnost, otpornost pred preprekama, autentičnost i sposobnost da budu izvor inspiracije za sve.

Finale natjecanja Thémis 2025

Sud ugošćuje veliku završnicu natjecanja, koje je otvoreno za buduće suce u Uniji koji pohađaju početnu obuku. To je natjecanje jedna od vodećih inicijativa Europske mreže za pravosudno osposobljavanje (EJTN). Osam timova iz šest država članica predstavlja svoj rad, a tim Rumunjske pobjeđuje na natjecanju.

Posjet Vijeća odvjetničkih komora Europe

Delegacija Vijeća odvjetničkih komora Europe, koje predstavlja odvjetničke komore iz 46 zemalja i na čijem se čelu nalazi predsjednik Thierry Wickers, dolazi u službeni posjet Sudu. Okrugli stolovi usredotočeni su na sudske postupke, neovisnost odvjetnika i tehnološki razvoj, uključujući umjetnu inteligenciju i prenošenje rasprava.

B. Godina u brojkama

↘ Institucija u 2025.

81 sudac iz 27 država članica

Sud

27 sudaca 11 nezavisnih odvjetnika

Opći sud

54 suca

2 302

dužnosnika i članova osoblja

61 %
žena

39 %
muškaraca

Žene zauzimaju:

54 % administratorskih radnih mjesta

50 % srednjih i viših rukovodećih radnih mjesta

Prema zastupljenosti žena na višim položajima u administraciji Sud se nalazi iznad prosjeka europskih institucija.

Proračun: 537 milijuna eura

Postotak postupovnih akata podnesenih putem aplikacije e-Curia:

e-Curia

92 % Sud

97 % Opći sud

12 903 korisnička računa za aplikaciju e-Curia

e-Curia je računalna aplikacija koja zastupnicima stranaka u predmetima koji se pokreću pred Sudom i Općim sudom te nacionalnim sudovima u okviru zahtjeva za prethodnu odluku upućenih Sudu ili Općem sudu omogućuje isključivo elektroničku razmjenu postupovnih akata s tajništva.

↘ Sudska godina (Sud i Opći sud)

1 878 novih predmeta

2 301 riješeni predmet

2 489 neriješenih predmeta

Prosječno trajanje postupaka: 18,2 mjeseca

↘ Jezične službe

Kao višezjezična pravosudna institucija, Sud mora biti u stanju riješiti predmet bez obzira na to na kojem je od Unijinih službenih jezika postupak pokrenut. Sud također osigurava difuziju svoje sudske prakse na svim službenim jezicima Unije.

24
jezika
postupka

552
jezične
kombinacije

600 pravnika lingvista za prevođenje
pisanih dokumenata

1 405 000 stranica za prijevod

1 386 000 prevedenih stranica

511

rasprava i sjednica održanih uz
simultano prevođenje

69

usmenih prevoditelja za
rasprave i sjednice

Višezjezičnost na Sudu Europske unije –
osiguravanje jednakog pristupa pravosuđu

[Pogledati video](#)

Prevođenje na Sudu odvija se u skladu s obvezujućim jezičnim sustavom kojim se predviđa mogućnost korištenja 24 službena jezika Europske unije. Svi dokumenti koji se prevode izrazito su stručni pravni tekstovi. Zato jezična služba Suda zapošljava samo pravnike lingviste sa završenim pravnim obrazovanjem i temeljitim znanjem najmanje dvaju službenih jezika koji nisu njihov materinski jezik.

A large, white, stylized number '2' is superimposed over the image, positioned in the upper left quadrant. The number is thick and has a clean, modern design. The background is a photograph of a modern courtroom interior with a curved, golden-brown ceiling and rows of wooden seats.

Pravosudna aktivnost

A. Sud u 2025.

Sudu se prije svega mogu podnijeti zahtjevi za prethodnu odluku. Kada nacionalni sud dvoji o tumačenju pravnog pravila Unije ili njegovoj valjanosti, taj sud prekida postupak koji se pred njim vodi i obraća se Sudu. Nakon što mu je stvar razjašnjena u odluci Suda, nacionalni sud može riješiti spor koji mu je iznesen. Za predmete koji zahtijevaju odgovor u vrlo kratkom roku (primjerice u pitanjima azila, granične kontrole, otmica djece itd.) predviđen je hitni prethodni postupak.

Sudu se mogu podnijeti i izravne tužbe, čiji su ciljevi ishoditi poništenje Unijina akta („tužba za poništenje”) ili utvrditi da država članica ne poštuje pravo Unije („tužba zbog povrede obveze”). Ako država članica ne postupi u skladu s presudom kojom je utvrđena njezina povreda obveze, Sud joj može, odlučujući o drugoj tužbi, nazvanoj tužba zbog „dvostruke povrede”, izreći novčanu kaznu.

Osim toga, mogu se podnijeti žalbe protiv odluka Općeg suda. Sud može ukinuti te odluke Općeg suda.

Naposljetku, Sudu se mogu podnijeti zahtjevi za donošenje mišljenja kako bi provjerio je li sporazum koji Unija namjerava sklopiti s trećom državom ili međunarodnom organizacijom u skladu s Ugovorima (podnose ih država članica ili europska institucija).

Koen Lenaerts

Predsjednik Suda
Europske unije

↘ Aktivnost i razvoj Suda

Godina 2025. predstavlja prekretnicu u više pogleda.

Kao prvo, bila je to prva puna godina provedbe završne faze reforme sudske arhitekture Europske unije predviđene [Uredbom 2024/2019](#), koja ima za cilj ponovno uravnotežiti radno opterećenje između dvaju sudova Unije, s krajnjim ciljem osiguranja donošenja visokokvalitetnih sudskih odluka u što kraćim rokovima.

Ova završna faza sastojala se, osobito, od djelomičnog prijenosa nadležnosti Suda za odlučivanje o prethodnim pitanjima na Opći sud, koji je stupio na snagu 1. listopada 2024., u šest posebnih područja (PDV, trošarine, Carinski zakonik, razvrstavanje robe u carinsku tarifu, prava putnika i sustav trgovanja emisijskim jedinicama). Temelji se na mehanizmu jedinstvenog kontaktnog mjesta, prema kojem se svi zahtjevi za prethodnu odluku podnose Sudu. Kada zahtjev za prethodnu odluku spada u jedno od tih šest područja, predsjednik, nakon savjetovanja s potpredsjednikom i

889

novih predmeta

580 prethodnih postupaka od kojih 4 hitna prethodna postupka

Države članice s najvećim brojem zahtjeva:

Italija	110
Poljska	63
Njemačka	61
Austrija	47
Bugarska	42

58 izravnih tužbi od kojih 49 tužbi zbog povrede obveze i 1 tužba zbog „dvostruke povrede“

245 žalbi protiv odluka Općeg suda

1 zahtjev za donošenje mišljenja

5 zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć

prvim nezavisnim odvjetnikom, ili Sud u općoj sjednici, odlučuje treba li taj zahtjev uputiti Općem sudu ili zadržati ga na Sudu. Od 74 zahtjeva za prethodnu odluku koje je ispitalo jedinstveno kontaktno mjesto, 65 je tijekom 2025. prosljeđeno Općem sudu. Odluke o upućivanju mogle su biti donesene u najkraćim rokovima zahvaljujući stalnom sudjelovanju kabineta i službi, a osobito tajništva Suda i Uprave za istraživanje i dokumentaciju.

Što se tiče proširenja, od 1. rujna 2024., mehanizma prethodnog dopuštanja žalbi na presude i rješenja Općeg suda koji se odnose na odluke šest novih neovisnih žalbenih vijeća i na sporove koji se odnose na izvršenje ugovora koji sadržavaju arbitražnu klauzulu, ono se provodilo u skladu s praksom koja se razvila od uvođenja tog mehanizma. Stoga su od 36 zahtjeva koje je ispitalo vijeće za prethodno dopuštanje žalbi prihvaćena dva zahtjeva, od kojih se jedan odnosi na spor ugovorne naravi (rješenje u predmetu SC/ Eulex Kosovo [C-881/24 P](#)) koji su sada u nadležnosti tog vijeća, jer se u njima postavljaju važna pitanja za jedinstvo, dosljednost ili razvoj prava Unije.

Nadalje, kad je riječ o sastavu Suda, 2025. obilježio je dolazak novog slovenskog suca, A. Bošnjaka, radi popunjavanja mjesta koje je ostalo slobodno nakon što je 20. lipnja 2024. preminuo naš neprežaljeni kolega Marko Ilesič, kao i odlazak prvog bugarskog suca Suda, K. Arabadjieva, kojeg je zamijenio A. Kornezov, ranije sudac Općeg suda.

Naposljetku, 2025. godina predstavlja veliku prekretnicu u politici komunikacije i transparentnosti Suda. Postignut je znatan napredak kako bi se europsko pravosuđe dodatno približilo građanima i bolje odgovorilo na potrebe pravnih stručnjaka.

Stranka koja nije u mogućnosti snositi troškove postupka može zahtijevati besplatnu pravnu pomoć.

Kad je riječ o komunikaciji, osim pokretanja audiovizualnih kapsula s objašnjenjima, u kojima su članovi Suda ukratko predstavili najvažnije presude koje je donio taj sud, nekoliko je važnih projekata znatno napredovalo kako bi se početkom 2026. započelo s njihovom provedbom: redizajn web-stranice Curia, razvoj potpuno modernizirane tražilice za vanjske korisnike i razvoj Curia Web TV-a u verziji pristupačnoj svim korisnicima interneta. Tim će se promjenama znatno poboljšati pristup sudskim informacijama za sve.

Što se tiče povećanja transparentnosti postupaka koji se vode pred Sudom, treba navesti i objavu podnesaka i pisanih očitovanja podnesenih u prethodnim postupcima, što je odlučeno tijekom posljednje reforme pravosudnog sustava, kao i donošenje odluke o pravilima i načinima provedbe prijenosa rasprava 1. travnja 2025. Takav prijenos promiče bolje razumijevanje uloge Suda i njegovih aktivnosti te osigurava širi pristup kako razlozima, argumentima i očitovanjima koje su iznijele stranke tako i mišljenjima nezavisnih odvjetnika i presudama koje je donio sud.

Na marginama svoje pravosudne djelatnosti u užem smislu riječi, Sud je nastavio svoje napore u području osposobljavanja, komunikacije i diskusije sa sudovima država članica. Tako je 3. do 5. rujna 2025. u Sofiji (Bugarska) održano treće izdanje konferencije „EUnited in diversity“, koja okuplja ustavne sudove i ekvivalentne institucije koje izvršavaju ustavnu nadležnost država članica Unije, kao i Sud, s ciljem jačanja pravosudnog dijaloga i interakcije u zajedničkom pravnom poretku koji se sastoji od Unije i pravnih sustava država članica. Sud je 1. i 2. prosinca 2025. ugostio oko 150 sudaca iz država članica prilikom svojeg godišnjeg Forumu sudaca. Taj forum, koji je prvi put organiziran 1968., pruža nacionalnim sucima priliku da se upoznaju s funkcioniranjem Suda i da izravno komuniciraju s njegovim članovima u okviru same institucije o pitanjima od zajedničkog interesa, čime se jača uska suradnja koja povezuje Sud s nacionalnim sudovima. Također treba istaknuti razvoj susreta i usavršavanja organiziranih u okviru Pravosudne mreže Europske unije (EUTR) i u suradnji s Europskom mrežom za pravosudno osposobljavanje (EJTN), osobito u vezi s prethodnim postupkom. Naposljetku, Sud je u prosincu 2025. prvi put ugostio veliku završnicu natječaja *Themis* koji je organizirao EJTN. Taj prestižni natječaj pruža budućim sucima ili tužiteljima iz svih dijelova Europe jedinstvenu priliku za usavršavanje svojeg praktičnog poznavanja prava Unije i stoga doprinosi jačanju zajedničke pravosudne kulture unutar Unije.

Što se tiče statistika za proteklu godinu, one i dalje pokazuju velik broj predmeta pokrenutih pred Sudom (889), kao i zaključenih predmeta (774), od kojih se potonji uglavnom objašnjava djelomičnom obnovom Suda u 2024. Tako je na dan 31. prosinca 2025. neriješeno bilo 1322 predmeta. Prosječno trajanje postupaka, ako se uzmu u obzir sve vrste predmeta, u 2025. iznosilo je 16,7 mjeseci.

774 riješena predmeta

561 prethodni postupak od kojih

3 hitna prethodna postupka

51 izravna tužba od kojih 38 utvrđenih
povreda obveze protiv 20 država članica

5 presuda koje se odnose na
„dvostruke povrede“

156 žalbi protiv odluka Općeg suda od kojih
je 24 dovelo do ukidanja odluke Općeg suda

Prosječno trajanje postupaka:

16,7 mjeseci

Prosječno trajanje hitnih prethodnih
postupaka: 3,4 mjeseci

1 322

neriješena predmeta na
dan 31. prosinca 2025.

Najvažnije teme:

Područje slobode, sigurnosti i pravde	142
Državne potpore i tržišno natjecanje	132
Ekonomska i monetarna politika	111
Sloboda kretanja i poslovnog nastana - unutarnje tržište	106
Zaštita potrošača	95
Zajednička vanjska i sigurnosna politika	79
Usklađivanje zakonodavstava	76
Okoliš	63
Socijalna politika	52
Promet	47

[Vidjeti detaljnu statistiku Suda](#)

↘ Članovi Suda

Sud se sastoji od 27 sudaca i 11 nezavisnih odvjetnika.

Suce i nezavisne odvjetnike sporazumno imenuju vlade država članica, nakon savjetovanja s odborom zaduženim za davanje mišljenja o prikladnosti kandidata za obnašanje tih dužnosti. Njihov mandat traje šest godina i može se obnoviti.

Suci i nezavisni odvjetnici biraju se iz redova pravnika čija je neovisnost neupitna i koji ispunjavaju uvjete koji se u njihovim zemljama zahtijevaju za obavljanje najviših sudačkih dužnosti ili koji su priznati pravni stručnjaci.

Suci dužnost obnašaju potpuno nepristrano i neovisno.

Suci Suda između sebe biraju predsjednika i potpredsjednika. Suci i nezavisni odvjetnici imenuju tajnika na šestogodišnji mandat.

Nezavisni odvjetnici dužni su potpuno nepristrano i neovisno iznijeti svoje pravno stajalište u predmetima koji su im podneseni, koje se naziva „mišljenje“. Ono nije obvezujuće, ali omogućuje da se predmet spora sagleda iz još jednog kuta.

Godine 2025. na Sudu su stupili na dužnost kao suci: u lipnju, Marko Bošnjak (Slovenija), koji je naslijedio Marka Ilešiča, i u rujnu, Alexander Kornezov (Bugarska), koji je naslijedio Alexandera Arabadjieva.

K. Lenaerts
Predsjednik

T. von Danwitz
Potpredsjednik

F. Biltgen
Predsjednik 1. vijeća

K. Jürimäe
Predsjednica 2.
vijeća

C. Lycourgos
Predsjednik 3. vijeća

I. Jarukaitis
Predsjednik 4. vijeća

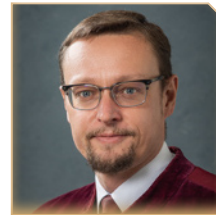
**M. L. Arastey
Sahún**
Predsjednica 5.
vijeća

M. Szpunar
Prvi nezavisni
odvjetnik

I. Ziemele
Predsjednica 6.
vijeća

J. Passer
Predsjednik 10.
vijeća

**O. Spineanu-
Matei**
Predsjednica 8.
vijeća

M. Condranzi
Predsjednik 9. vijeća

F. Schalin
Predsjednik 7. vijeća

J. Kokott
Nezavisna odvjetnica

S. Rodin
Sudac

**M. Campos
Sánchez-Bordona**
Nezavisni odvjetnik

E. Regan
Sudac

**N. J. Cardoso da
Silva Piçarra**
Sudac

A. Kumin
Sudac

N. Jääskinen
Sudac

J. Richard de la Tour
Nezavisni odvjetnik

A. Rantos
Nezavisni odvjetnik

D. Gratsias
Sudac

M. Gavalec
sudac

N. Emiliou
Nezavisni odvjetnik

Z. Csehi
Sudac

T. Čapeta
Nezavisna odvjetnica

L. Medina
Nezavisna odvjetnica

B. Smulders
Sudac

D. Spielmann
Nezavisni odvjetnik

A. Biondi
Nezavisni odvjetnik

S. Gervasoni
Sudac

N. Fenger
Sudac

R. Frendo
Sutkinja

R. Norkus
Nezavisni odvjetnik

M. Bošnjak
Sudac

A. Kornezov
Sudac

A. Calot Escobar
Tajnik

Protokolarni red od 7. listopada 2025.

B. Opći sud u 2025.

Općem sudu u prvostupanjskom postupku izravne tužbe prije svega mogu podnijeti fizičke ili pravne osobe (pojedinci, društva, udruge itd.), kad se akt na njih odnosi osobno i izravno, i države članice protiv akata institucija, tijela, ureda ili agencija Europske unije te mu se mogu podnijeti izravne tužbe za naknadu štete koju su prouzročile institucije ili njihovi službenici.

Protiv odluka Općeg suda može se podnijeti žalba Sudu, koja je ograničena na pravna pitanja. U predmetima u kojima je već provedeno dvostruko ispitivanje (koje je najprije izvršilo neovisno žalbeno vijeće, a potom Opći sud), Sud dopušta žalbu samo ako se njome otvara važno pitanje za jedinstvo, dosljednost ili razvoj prava Unije.

Opći je sud od 1. listopada 2024. nadležan i za odlučivanje o zahtjevima za prethodnu odluku koje mu prenese Sud, koji su isključivo obuhvaćeni jednim od sljedećih šest posebnih područja ili više njih: zajednički sustav poreza na dodanu vrijednost, trošarine, Carinski zakonik, razvrstavanje robe u carinsku tarifu na temelju kombinirane nomenklature, odšteta i pomoć putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja ili kašnjenja ili otkazivanja usluga prijevoza te sustav trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova.

Velik dio sporova koji se pred njime vode gospodarske je prirode: intelektualno vlasništvo (žigovi i dizajni Europske unije), tržišno natjecanje, državne potpore te nadzor bankarstva i financija. Opći je sud također nadležan za odlučivanje u području javne službe u sporovima između Europske unije i njezinih službenika.

Marc van der Woude

Predsjednik Općeg suda
Europske unije

↘ Aktivnost i razvoj Općeg suda

Što se tiče Općeg suda, godina 2025. bila je osobito obilježena dvama događajima u rujnu: djelomičnom obnovom i istekom prijelaznog razdoblja u pogledu postupanja sa zahtjevima za prethodnu odluku.

Dana 15. rujna 2025. troje članova napustilo je Opći sud u okviru djelomične obnove, i to sutkinja V. Tomljenović, predsjednik vijeća R. Mastroianni i predsjednica vijeća O. Porchia, dok je A. Kornezov imenovan sucem Suda. Opći sud zahvaljuje im se na važnom doprinosu njegovoj sudskoj praksi. Istog dana, suci F. Bestagno, R. Pezzuto i T. Pavelin položili su prisegu kao novi članovi Općeg suda. Na taj način novo konstituirani sastav potom je ponovno

989
novih predmeta

820
izravnih tužbi od kojih:

Intelektualno i industrijsko vlasništvo	257
Javna služba Europske unije	109
Državne potpore i tržišno natjecanje	39

21 tužba koju su podnijele
države članice

65 zahtjeva za prethodnu odluku

52 zahtjeva za besplatnu
pravnu pomoć

izabrao svojeg predsjednika i potpredsjednika na mandat od tri godine te izabrao deset predsjednika vijeća.

Ti su se događaji podudarali i s krajem prijelaznog razdoblja koje je Opći sud uspostavio nakon djelomičnog prijenosa nadležnosti Suda za odlučivanje o prethodnim pitanjima na Opći sud predviđenog Uredbom 2024/2019, koji je stupio na snagu 1. listopada 2024. To je interno dovelo do uspostave dvaju specijaliziranih vijeća za postupanje sa zahtjevima za prethodnu odluku, od kojih se svako sastoji od šest sudaca, od kojih je jedan nezavisni odvjetnik izabran radi rješavanja tih zahtjeva. Naime, za razliku od izravnih tužbi, zahtjevi za prethodnu odluku, ne dovodeći u pitanje naknadno upućivanje predmeta drugom sastavu, prvotno se dodjeljuju peteročlanom vijeću. U svrhu optimalnog postupanja sa zahtjevima za prethodnu odluku, Opći je sud također izabrao dva suca koji će zamijeniti navedene nezavisne odvjetnike u slučaju njihove spriječenosti.

Ova reorganizacija i dolazak novih članova ipak su imali pozitivan utjecaj na sudsku djelatnost Općeg suda, jer je on uspio zaključiti 1.527 predmeta u 2025. godini (uključujući 404 spojena predmeta koja su pokrenuli bivši zastupnici u Europskom parlamentu i koji se odnose na dodatno mirovinsko osiguranje), što predstavlja rekord svih vremena. Uzimajući u obzir 989 podnesenih predmeta, broj neriješenih predmeta na kraju godine smanjen je na 1.167. Što se tiče zahtjeva za prethodnu odluku, 65 je 2025. godine upućeno Općem sudu, a 16 je riješeno.

Prosječno trajanje postupaka iznosilo je 18,9 mjeseci za sve predmete. Ako se svih 404 u biti identičnih predmeta uzme kao jedan predmet, prosječno trajanje postupaka iznosi 16 mjeseci. Za prethodne postupke to je razdoblje bilo kraće te je iznosilo 6,2 mjeseca.

Stranka koja nije u mogućnosti snositi troškove postupka može zahtijevati besplatnu pravnu pomoć.

U 2025. godini 34,7 % predmeta riješeno je pred sastavima od pet sudaca (uključujući 404 navedena spojena predmeta). Među najvažnijim predmetima (vidjeti poglavlje „Osvrt na važne presude iz protekle godine“), dva su presuđena u velikom vijeću sastavljenom od 15 sudaca, a dva u srednjem vijeću od 9 sudaca, koje je Opći sud uspostavio tijekom posljednje reforme 2024. To su bili predmeti *Stevi i The New York Times/Komisija i Austrija/Komisija* (veliko vijeće) te spojeni predmeti *YL/Vijeće i YL/Vijeće i EUIPO* (srednje vijeće).

Tijekom ove prve pune godine nakon djelomičnog prijenosa nadležnosti za odlučivanje o prethodnim pitanjima 1. listopada 2024. Opći sud mogao je učvrstiti svoju novu zadaću i savršeno integrirati obradu tih zahtjeva u svoje unutarnje funkcioniranje, pri čemu je općenito riješio iznimno velik broj predmeta. Zahvaljujući svojoj sada dokazanoj sposobnosti učinkovitog i proaktivnog rješavanja predmeta, Opći je sud više nego ikad spreman odgovoriti na nove izazove.

Savvas Papasavvas

Potpredsjednik Općeg suda Europske unije

↘ Glavni razvoj sporova

Godina 2025. bila je uglavnom obilježena posljedicama reforme uvedene [Uredbom 2024/2019](#). Ta reforma, donesena u kontekstu povećanja kako broja neriješenih prethodnih postupaka tako i prosječnog trajanja njihova rješavanja pred Sudom, dovodi do dviju velikih promjena u Općem sudu jer se njome, s jedne strane, uspostavlja novi sastav suda i, s druge strane, dio nadležnosti za odlučivanje o prethodnim postupcima prenosi na Opći sud.

Tako je srednje vijeće, sastavljeno od devet sudaca, donijelo svoju prvu presudu te mu je povjereno više predmeta. Osnivanje tog vijeća bilo je vođeno željom da se očuva, među ostalim, dosljednost prethodnih odluka koje je donio Opći sud i nastojanjem da se osigura dobro sudovanje.

Vijeće za prethodne odluke Općeg suda također je donijelo svoje prve odluke. One se odnose na dva od šest specifičnih područja prenesenih na Opći sud. Riječ je osobito o trošarinama i zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost.

Tako se u prvom prethodnom postupku o kojem je odlučio Opći sud, u kojem je donesena presuda od 9. srpnja 2025., *Gotek* ([T-534/24](#)), zahtjev odnosio na tumačenje članka 7. i 8. Direktive Vijeća 2008/118/EZ te je upućen u okviru spora između fizičke osobe i Ministarstva financija Hrvatske u vezi s naplatom trošarina koje ta osoba duguje u okviru fiktivne isporuke trošarinske robe navedene na krivotvorenim računima.

U području zajedničkog sustava poreza na dodanu vrijednost Opći je sud u presudi od 26. studenoga 2025., *Versãofast* ([T-657/24](#)), odlučio o zahtjevu za prethodnu odluku koji se odnosi na tumačenje članka 135. stavka 1. točke (b) Direktive Vijeća 2006/112/EZ i koji je podnesen u okviru spora između društva *Versãofast* i poreznog tijela u vezi s djelatnostima kreditnog posrednika koje je navedeno porezno tijelo kvalificiralo kao transakcije ugovaranja kredita izuzete od poreza na dodanu vrijednost.

Nezavisni odvjetnici koji pomažu Općem sudu pri rješavanju zahtjeva za prethodnu odluku također su iznijeli svoja prva mišljenja.

Tako je nezavisna odvjetnica Maja Brkan u svojem mišljenju u predmetu *Accorinvest* ([T-653/24](#)) od 29. listopada 2025. ispitala zahtjev za prethodnu odluku koji se odnosi na tumačenje članka 1. stavka 2. Direktive Vijeća 2008/118/EZ, pri čemu je Opći sud morao utvrditi može li se tarifni doprinos za prijenos kvalificirati kao „drugi neizravni porez” u smislu članka 1. stavka 2. Direktive 2008/118 i ulazi li u njegovo područje primjene.

S druge strane, u svojem mišljenju od 26. studenoga 2025. u predmetu *European Air Charter* ([T-656/24](#)), nezavisni odvjetnik Martín y Pérez de Nanclares razmotrio je zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Zemaljski sud u Düsseldorfu (Njemačka), u kojem je Opći sud pozvan da pojasni pojam „izravne” uzročne veze između nastanka izvanredne okolnosti u smislu članka 5. stavka 3. Uredbe (EZ) br. 261/2004 koja je utjecala na let i kašnjenje narednog leta.

Prijenos dijela nadležnosti za odlučivanje o prethodnim pitanjima na Opći sud važan je korak za taj sud čija je prvotna zadaća bila odlučivanje o sporovima za koje je potrebno temeljito ispitivanje složenih činjenica i koji je sada zadužen za dijalog s nacionalnim sudovima. Protekla godina pokazala je da je on uspješno odgovorio na izazov, kako u pogledu kvalitete svojih početnih odluka, tako i u pogledu prosječne duljine postupaka.

1 527
riješениh predmeta

1 399
izravnih tužbi od kojih:

Intelektualno i industrijsko vlasništvo	303
Državne potpore i tržišno natjecanje	126
Javna služba Europske unije	67

16 zahtjeva za prethodnu odluku

Prosječno trajanje postupaka: 18,9 mjeseci

Udio odluka Općeg suda protiv kojih je podnesena
žalba Sudu: 26 %

1 167
neriješenih predmeta
(na dan 31. prosinca 2025.)

Najvažnije teme:

Intelektualno i industrijsko vlasništvo	276
Javna služba Europske unije	164
Mjere ograničavanja	125
Institucionalno pravo	88
Državne potpore i tržišno natjecanje	66
Okoliš	63
Ekonomska i monetarna politika	46
Pristup dokumentima	40
Oporezivanje	40
Javna nabava	37

Ukupni broj riješenih predmeta sadržava 404 u osnovi identična i spojena predmeta koji se odnose na dodatni mirovinski sustav europskih zastupnika.

[Vidjeti detaljnu statistiku Općeg suda](#)

↘ Članovi Općeg suda

Opći sud sastoji se od dvaju sudaca po državi članici.

Suci se biraju iz redova osoba čija je neovisnost neupitna i koji imaju sposobnost potrebnu za obavljanje visoke sudačke dužnosti. Imenuju ih sporazumno vlade država članica, nakon savjetovanja s odborom zaduženim za davanje mišljenja o prikladnosti kandidata. Njihov mandat traje šest godina i može se obnoviti. Suci između sebe biraju predsjednika i potpredsjednika na razdoblje od tri godine. Tajnika imenuju na razdoblje od šest godina.

Suci dužnost obnašaju potpuno nepristrano i neovisno.

U lipnju 2025. na dužnost na Općem sudu stupila su dva nova člana: Sudac Jörgen Hettne (Švedska) i sutkinja Danutė Jočienė (Litva) zamjenjuju Fredrika Schalina, imenovanog 2024. sucem Suda i Rimvydas Norkusa, imenovanog 2024. nezavisnim odvjetnikom Suda.

Djelomičnom obnovom Općeg suda u rujnu 2025. stupila su na dužnost tri nova člana, odnosno sudac Francesco Bestagno (Italija) i sutkinja Raffaella Pezzuto (Italija), koji su zamijenili Roberta Mastroiannija i Ornellu Porchiju, kao i sutkinja Tanja Pavelin (Hrvatska), koja je zamijenila Vesnu Tomljenović.

M. van der Woude
Predsjednik

S. Papisavvas
Potpredsjednik

E. Buttigieg
Predsjednik 1. vijeća

N. Póltorak
Predsjednica 2.
vijeća

**K. Kowalik-
Bańczyk**
Predsjednica 3.
vijeća

G. De Baere
Predsjednik 4. vijeća

**M. Sampol
Pucurull**
Predsjednik 5. vijeća

**P. Škvařilová-
Pelzl**
Predsjednica 6.
vijeća

K. Kecsmár
Predsjednik 7. vijeća

I. Gâlea
Predsjednik 8. vijeća

S. Kingston
Predsjednica 9.
vijeća

S. L. Kalèda
Predsjednik 10.
vijeća

M. Jaeger
Sudac

H. Kanninen
Sudac

J. Schwarcz
Sudac

M. Kancheva
Sutkinja

L. Madise
Sudac

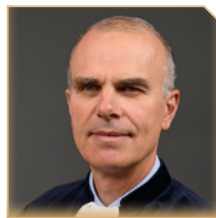
A. Marcoulli
Sutkinja

I. Reine
Sudac

R. da Silva Passos
Sudac

P. Nihoul
Sudac

J. Svenningsen
Sudac

U. Öberg
Sudac

M. J. Costeira
Sutkinja

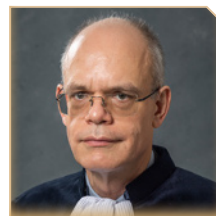
C. Mac Eochaidh
Sudac

T. R. Pynnä
Sutkinja

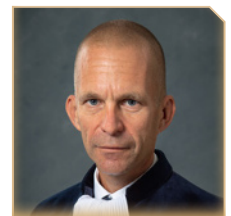
L. Truchot
Sudac

J. C. Laitenberger
Sudac

**J. Martín y Pérez
de Nanclares**
Sudac

G. Hesse
Sudac

M. Stancu
Sutkinja

I. Nõmm
Sudac

G. Steinfatt
Sutkinja

T. Perišin
Sutkinja

D. Petrlík
Sudac

M. Brkan
Sutkinja

P. Zilgalvis
Sudac

I. Dimitrakopoulos
Sudac

D. Kukovec
Sudac

T. Tóth
Sudac

B. Ricziová
Sutkinja

**E. Tichy-
Fisslberger**
Sutkinja

W. Valasidis
Sudac

S. Verschuur
Sudac

**L. Spangsberg
Grønfeld**
Sutkinja

H. Cassagnabère
Sudac

R. Meyer
Sudac

J. Hettne
Sudac

D. Jočienė
Sutkinja

F. Bestagno
Sudac

R. Pezzuto
Sutkinja

T. Pavelin
Sutkinja

V. Di Bucci
Tajnik

Protokolarni red od 16. rujna 2025.

C. Sudska praksa u 2025.

[●] **U fokusu** Građanstvo Unije i „zlatne putovnice“

 Komisija/Malta (Dodjela državljanstva ulagateljima) ([C-181-23](#))

Od 2014. godine Malta je uvela mehanizme koji su državljanima trećih zemalja omogućavali stjecanje malteškog državljanstva u zamjenu za financijske doprinose i ulaganja. Taj je program 2020. zamijenjen novim programom stjecanja „državljanstva prirođenjem za iznimne zasluge postignute izravnim ulaganjem“. Ovaj je program omogućio stranim ulagačima, kao i određenim članovima njihovih obitelji, stjecanje malteškog državljanstva plaćanjem velikih svota novca državi, kupnjom ili najmom nekretnine na Malti, donacijom odobrenoj organizaciji i ispunjavanjem takozvanog uvjeta zakonitog boravka, čije se trajanje moglo skratiti dodatnim plaćanjem.

Europska komisija smatrala je da taj program stvara poteškoće s obzirom na pravo Unije, jer osoba stjecanjem državljanstva države članice automatski stječe građanstvo Unije. Naime, prema Komisijinu mišljenju, novi malteški program uveden 2020. temeljio se uglavnom na transakcijskoj logici. Financijski uvjeti bili su njegov središnji element, dok uvjet boravka nije podrazumijevao stvarnu i neprekidnu prisutnost na državnom području. Mogućnost značajnog skraćivanja trajanja boravka u zamjenu za veću uplatu pokazuje da veza između podnositelja zahtjeva i države članice nije bila odlučujući čimbenik pri dodjeli državljanstva. Stoga je Komisija smatrala da je ovaj program doveo do oblika komercijalizacije državljanstva Unije koji je nespojiv s prirodom tog statusa.

Komisija je predmet uputila Sudu, koji je podsjetio na to da je građanstvo EU-a temeljni status državljana država članica. Ono dodjeljuje prava i nameće obveze te se temelji na posebnom odnosu solidarnosti i lojalnosti između države i njezinih državljana. Na tom odnosu se također zasniva i uzajamno povjerenje među državama članicama koje je dovelo do uvođenja europskog građanstva prilikom usvajanja Ugovora iz Maastrichta, pri čemu svaka država članica prihvaća učinke odluka drugih država članica u pitanjima državljanstva.

Sud je istaknuo da u okviru tog programa dodjela malteškog državljanstva prije svega ovisi o poštovanju unaprijed određenih financijskih uvjeta i da zahtijevani boravak, s obzirom na to da ne pretpostavlja dokazivanje stvarnog boravka određenog trajanja na Malti, ne dovodi do stvarne integracije u malteško društvo. Primijetio je da se ta utvrđenja ne mogu dovesti u pitanje sigurnosnim kontrolama i provjerama ugleda na koje se poziva Malta, s obzirom na to da su one u biti ograničene na sprečavanje određenih rizika od javnog interesa.

Sud je presudio da program prirođenja temeljen na takvom transakcijskom postupku povređuje samu prirodu građanstva Unije. Država članica dodjeljivanjem svojeg državljanstva, a time i europskog građanstva, uglavnom u zamjenu za unaprijed određena plaćanja ili ulaganja, a da pritom ne zahtijeva stvarnu solidarnost i lojalnost između sebe i kandidata za prirođenje, ugrožava uzajamno povjerenje na kojem počiva Unija.

Stoga Malta – time što je uspostavila i provela taj program za dodjelu državljanstva – nije ispunila svoje obveze kao država članica te je povrijedila načelo lojalne suradnje.

Što je građanstvo Europske unije?

Građanstvo Europske unije jedna je od ključnih dimenzija europskog projekta. Uvedeno Ugovorom iz Maastrichta i danas utvrđeno u članku 20. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), njime se svakoj osobi s državljanstvom države članice dodjeljuje zajednički status koji se dodaje nacionalnom državljanstvu a da ga ne zamjenjuje. Tim se statusom dodjeljuju važna prava, kao što su pravo na slobodno kretanje i boravak u državama članicama, pravo glasa i kandidiranja na lokalnim i europskim izborima u državi boravka te pravo na diplomatsku i konzularnu zaštitu drugih država članica u trećim zemljama.

Građanstvo Unije temelji se na solidarnosti i međusobnom povjerenju između država članica i njihovih državljana. Njegova dodjela automatski proizlazi iz svojstva državljanina države članice, koje se temelji na postojanju posebnog odnosa solidarnosti i lojalnosti među njima. Upravo taj posebni odnos opravdava dodjelu prava povezanih s građanstvom Unije i koja se izvršavaju u cijeloj Uniji.

Građanstvo Unije u sudskoj praksi Suda

Od njegova uvođenja Ugovorom iz Maastrichta (1993.), točan opseg građanstva Unije postupno je razjašnjen sudskom praksom Suda Europske unije. U presudi u predmetu *Martínez Sala* ([C-85/96](#)) Sud je priznao da status građanina Unije omogućuje, u određenim situacijama, izravno pozivanje na načelo nediskriminacije na temelju državljanstva. Taj je razvoj potvrđen u presudi *Grzelczyk* ([C-184/99](#)), u kojoj je Sud potvrdio da je građanstvo Unije predodređeno da bude „temeljni status” državljana država članica, što predstavlja simboličnu i pravnu prekretnicu u europskoj integraciji.

Sud je potom razjasnio opseg i granice tog statusa. U presudi *Rottmann* ([C-135/08](#)) sud je presudio da nacionalne odluke o gubitku državljanstva, ako dovode do gubitka građanstva Unije, moraju biti u skladu s načelom proporcionalnosti. Ubrzo potom, u presudi *Zambrano* ([C-34/09](#)), Sud je potvrdio da malo dijete koje posjeduje državljanstvo države članice i stoga je građanin Unije mora moći učinkovito uživati u bitnim pravima povezanim s tim statusom. Slijedom toga, boravišna dozvola ne može biti odbijena njegovim roditeljima, koji su državljani treće zemlje. Bez takve dozvole dijete bi bilo prisiljeno napustiti područje Unije kako bi bilo sa svojim roditeljima i time bi mu bilo uskraćeno učinkovito ostvarivanje temeljnih prava koja proizlaze iz građanstva Unije.

Slično tomu, Sud je u presudi *Stolična občina, rajon „Pančarevo“* ([C-490/20](#)), presudio da je država članica za potrebe primjene prava Unije dužna priznati srodstvo koje je zakonito utvrđeno u drugoj državi članici s dvjema osobama istog spola kako bi se djetetu zajamčilo stvarno uživanje prava koja proizlaze iz građanstva Unije, osobito slobode kretanja. Sud time utvrđuje koncept europskog građanstva koji se u praksi ostvaruje kroz pravo na vođenje normalnog obiteljskog života.

Konačno, u novije vrijeme, u presudi *Udlændinge- og Integrationsministeriet* ([C-689/21](#)), Sud je potvrdio da, iako države članice ostaju nadležne za pitanja državljanstva, tu nadležnost moraju vršiti na način koji neproporcionalno ne narušava samu bit prava koja proizlaze iz građanstva Unije, ponovno naglašavajući središnju i zaštitnu prirodu tog statusa u pravnom poretku Unije.

Građanin Unije ima pravo:

- slobodno se kretati, živjeti, raditi ili studirati u drugoj državi članici;
- glasovati i kandidirati se na lokalnim i europskim izborima u svojoj državi boravišta;
- uputiti predstavku Europskom parlamentu ili građansku inicijativu Europskoj komisiji;
- uputiti pritužbu Europskom ombudsmanu zbog nepravilnosti u postupanju institucije Unije;
- koristiti konzularnu zaštitu druge države članice ako njegova država nema predstavništvo u trećoj zemlji;
- zahtijevati pristup dokumentima institucija Unije;
- obraćati se institucijama Unije na bilo kojem od 24 službena jezika po vlastitom izboru.

[] U fokusu Direktiva o minimalnoj plaći pred Sudom

 Presuda u predmetu *Danska/Parlament i Vijeće (Primjerene minimalne plaće)* ([C-19/23](#))

Usvojena u listopadu 2022. od strane Europskog parlamenta i Vijeća, [Direktiva \(EU\) 2022/2041](#) o minimalnoj plaći ima za cilj poboljšati životne i radne uvjete radnika u Uniji. Njome se uspostavlja zajednički okvir za promicanje primjerenosti zakonskih minimalnih plaća u državama članicama u kojima one postoje i promicanje kolektivnog pregovaranja o određivanju plaća. Usvojena na temelju članka 153. stavka 1. točke (b) Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), koji se odnosi na radne uvjete, ona precizira da poštuje nadležnost država članica za utvrđivanje plaća i autonomiju socijalnih partnera.

Danska, uz podršku Švedske, osporila je nadležnost Unije da intervenira u ovom području. Danska je smatrala da je direktiva, unatoč svojoj naizgled proceduralnoj prirodi, zapravo dovela do izravne intervencije Unije u određivanje plaća. Međutim, to je područje člankom 153. stavkom 5. UFEU-a izričito isključeno iz nadležnosti Unije. Danska je tvrdila i da se određenim obvezama nametnutima državama članicama povrjeđuju pravo na udruživanje i danski model poslovnih odnosa koji se temelji na širokoj autonomiji socijalnih partnera.

Sud je podsjetio na to da Unija može djelovati samo u granicama nadležnosti koje su joj dodijeljene Ugovorima. Pojasnio je da se isključenjem koje se odnosi na „plaće” nastoji spriječiti svako izravno usklađivanje razine plaća na razini Unije. Međutim, to isključenje ne može se tumačiti tako široko da bi se nadležnosti Unije u području socijalne politike, posebice nadležnost za poboljšanje radnih uvjeta, lišile smisla.

Sud je presudio da se Direktivom o primjerenim minimalnim plaćama ne uspostavljaju ni europska minimalna plaća ni usklađena razina plaća u Uniji. Njome se u biti uvode samo minimalni postupovni zahtjevi, čime se državama članicama ostavlja široka margina prosudbe pri utvrđivanju i ažuriranju njihovih minimalnih plaća.

Kad je riječ o promicanju kolektivnog pregovaranja, Sud je istaknuo da direktiva ne nameće nikakvu obvezu postizanja rezultata. Države članice u kojima je manje od 80 % radnika obuhvaćeno kolektivnim ugovorima moraju samo stvoriti poticajni okvir za takve pregovore i stoga donijeti akcijski plan za poticanje takvih pregovora. Riječ je o obvezama u pogledu sredstava kojima se poštuju raznolikost nacionalnih tradicija i autonomija socijalnih partnera, s obzirom na to da Direktiva ne predviđa nikakvu obvezu za te države članice da postignu barem takvu razinu pokrivenosti.

Međutim, Sud je presudio da određene odredbe Direktive o primjerenim minimalnim plaćama nadilaze taj postupovni okvir. Smatrao je da obveza država članica da uzmu u obzir precizne kriterije za utvrđivanje i ažuriranje zakonskih minimalnih plaća, kao što su troškovi života, opća razina plaća ili produktivnost, predstavlja usklađivanje dijela sastavnih elemenata zakonskih minimalnih plaća. Do sličnog je zaključka došao i u vezi s odredbom te direktive kojom se zabranjuje svako smanjenje zakonskih minimalnih plaća ako se na njih primjenjuju sustavi automatske indeksacije. Te odredbe stoga predstavljaju izravno miješanje u određivanje

plaća. Slijedom toga, Sud je poništio odredbe Direktive koje uključuju ta izravna zadiranja Unije u određivanje plaća, čime se prekoračuju nadležnosti koje su joj dodijeljene Ugovorima. U preostalom dijelu odbio je tužbu Danske.

Tako je Sud pojasnio ravnotežu između nadležnosti Unije u području socijalne politike i izuzeća koje se odnosi na plaće, potvrđujući da Unija može urediti postupke i promicati kolektivno pregovaranje bez izravne intervencije u određivanje plaća.

Što predviđa članak 153. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU)?

Člankom 153. UFEU-a utvrđuju se područja u kojima Europska unija može podupirati i dopunjavati aktivnosti država članica u području socijalne politike. Njime se, među ostalim, Uniji omogućuje donošenje direktiva kojima se utvrđuju minimalni uvjeti u područjima kao što su radni uvjeti, zaštita radnika, jednakost muškaraca i žena, te obavješćivanje i savjetovanje radnika.

Međutim, tim se člankom utvrđuju jasna ograničenja za djelovanje Unije. Njegov stavak 5. izričito isključuje određena pitanja iz nadležnosti Unije, osobito plaće, pravo na udruživanje, pravo na štrajk i pravo uvođenja mjera isključenja s rada. Tim se isključenjem nastoji očuvati autonomija država članica i socijalnih partnera u područjima koja se smatraju ključnima za njihove socijalne i ustavne tradicije. U sudskoj praksi Suda pojašnjava se da Unija, iako može donijeti pravila koja neizravno utječu na plaće, ne može izravno intervenirati u određivanje njihove razine.

Direktiva (EU) 2022/2041 o primjerenim minimalnim plaćama

Direktiva (EU) 2022/2041 ima za cilj poboljšati uvjete života i rada u Europskoj uniji jačanjem zaštite koju pružaju adekvatne minimalne plaće. Njome se ne predviđa europska minimalna plaća niti utvrđuje jedinstvena razina naknade. Njezin je cilj uspostaviti zajednički okvir koji osigurava da minimalne plaće, gdje postoje, omogućuju dostojan životni standard, uz poštovanje nacionalnih tradicija i autonomije socijalnih partnera.

Direktiva uglavnom ostvaruje te ciljeve putem procesnih odredbi. Stoga od država članica čije zakonodavstvo utvrđuje **zakonsku minimalnu plaću** zahtijeva da osiguraju **jasne i transparentne postupke** za njezino utvrđivanje i ažuriranje.

Njome se **promiče i kolektivno pregovaranje**, koje se smatra središnjim elementom za osiguravanje primjerenih plaća, među ostalim pozivanjem država članica u kojima je pokrivenost radnika koji imaju koristi od kolektivnih ugovora slaba da donesu mjere kojima se promiče socijalni dijalog. Stoga se direktivom nastoji ojačati socijalna konvergencija unutar Unije, a da se pritom u tom pogledu ne zadire u nadležnost država članica za određivanje plaća.

Minimalne plaće u sudskoj praksi Suda

Čak i prije stupanja na snagu Direktive o primjerenim minimalnim plaćama, Sud je već imao priliku razviti opsežnu sudsku praksu o minimalnim plaćama. Nekoliko presuda definiralo je obrise nacionalnih nadležnosti i zahtjeva prava EU.

Predmeti koji se odnose na upućivanje radnika imali su središnju ulogu. U presudi *Laval* ([C-341/05](#)) Sud je pojasnio doseg „minimalnih plaća“ koje se mogu nametnuti stranim poduzećima koja upućuju radnike, naglašavajući potrebu za jasnom pravnom osnovom i dostatnom transparentnošću za gospodarske subjekte.

Drugo važno područje sudske prakse odnosi se na odnos između minimalne plaće i pravila o javnoj nabavi. Sud je tako u presudi *Bundesdruckerei* ([C-549/13](#)) ispitao usklađenost obveze poštovanja minimalne plaće utvrđene zakonodavstvom države domaćina u ugovoru o javnoj nabavi koji je djelomično izvršen u inozemstvu, ustrajući na zahtjevu proporcionalnosti takvih mjera s obzirom na slobodu pružanja usluga. Međutim, u presudi *RegioPost* ([C-115/14](#)) Sud je priznao da javni naručitelji mogu uvjetovati izvršenje ugovora o javnoj nabavi poštovanjem minimalne plaće propisane zakonom ili uredbom ako taj zahtjev ima legitiman socijalni cilj i primjenjuje se na nediskriminirajući način.

Naposljetku, Sud je također pojasnio sam pojam „minimalna plaća“ u okviru Direktive o upućivanju, osobito u presudi *Sähköalojen ammattiliitto* ([C-396/13](#)), navodeći elemente primitaka od rada koji su obuhvaćeni tim pojmom.

Cijela ta sudska praksa danas je temelj za sporove u vezi s Direktivom o primjerenim minimalnim plaćama u Uniji. Njime se ograničava margina prosudbe država članica, pri čemu se jamči djelotvornost temeljnih sloboda zajamčenih UFEU-om.

[●] U fokusu Pristup tekstualnim porukama koje su razmijenili predsjednica Komisije i glavni izvršni direktor Pfizera

 Presuda Stevi i The New York Times/Komisija ([T-36/23](#))

Transparentnost javnog života ključno je načelo Europske unije. Tako svaki građanin ili pravna osoba EU-a može pristupiti dokumentima Parlamenta, Komisije ili Vijeća. Taj pristup uređuje [Uredba \(EZ\) br. 1049/2001](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2001. o javnom pristupu dokumentima Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije.

Taj je tekst pravna osnova za pravo na javni pristup dokumentima navedenih institucija Europske unije te se njime prije svega nastoji povećati transparentnost kao ključni uvjet europske demokracije i legitimnosti djelovanja Unije. To se načelo transparentnosti u potpunosti primjenjuje na aktivnosti tih institucija, uključujući i kada one imaju oblik modernih komunikacija kao što su tekstualne poruke.

U svibnju 2022. M. Stevi, novinarka New York Timesa, zatražila je pristup tekstualnim porukama koje su razmijenili predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen i direktor farmaceutskog društva Pfizer, u kontekstu pregovora o ugovorima o cjepivima protiv bolesti COVID-19.

Europska komisija odbila je taj zahtjev tvrdeći da ne posjeduje tražene poruke. Prema njezinu mišljenju, razmijenjene tekstualne poruke nisu dokumenti koje je institucija sačuvala i stoga ih se nije moglo dostaviti.

M. Stevi pokrenula je postupak pred Općim sudom. Opći je sud najprije podsjetio na ključno načelo: pravo na pristup dokumentima namijenjeno je osiguranju najveće moguće transparentnosti u djelovanju europskih institucija. Kada institucija tvrdi da ne posjeduje neki dokument, ta se izjava, načelno, smatra točnom. Međutim, ova se pretpostavka može osporiti ako podnositelj zahtjeva dostavi ozbiljne dokaze koji pokazuju da su dokumenti postojali.

U ovom je slučaju Sud utvrdio da je to bio slučaj. Istaknuo je da se u nekoliko javnih izvora, među kojima su novinski članci, izjave predsjednice Komisije i izvješće Europskog revizorskog suda, navode izravni kontakti, uključujući putem tekstualnih poruka, između dvaju odgovornih osoba u vrijeme pregovora. Ti su dokazi bili dovoljni kako bi se dokazalo da su poruke postojale, barem u određenom trenutku.

S obzirom na te indicije, Komisija je trebala jasno i detaljno objasniti zašto se poruke ne mogu pronaći. Međutim, prema mišljenju Općeg suda, Komisija nije pružila to objašnjenje. Ona je samo navela da su provedena pretraživanja, a da pritom nije pojasnila gdje, kako i na kojim medijima, niti je navela jesu li poruke bile izbrisane, arhivirane ili prenesene prilikom zamjene korištenih telefona.

Opći sud naglasio je da se pravo na transparentnost ne može lišiti njegove biti zbog nepohranjivanja dokumenata. Institucije imaju obvezu upravljati svojim dokumentima na ozbiljan i predvidiv način, kako bi javnost mogla razumjeti i nadzirati njihove radnje. Komunikacije povezane s važnim odlukama, kao što je kupnja cjepiva za cijelu Uniju, ne mogu se zanemariti samo zato što su bile u obliku kratkih poruka.

Utvrdivši da Komisija nije pružila dostatna objašnjenja o sudbini zatraženih poruka, Opći sud presudio je da je odbijanje pristupa bilo nezakonito. Stoga je poništio spornu odluku.

Jasna procedura

Uredbom (EZ) br. 1049/2011 uspostavlja se jasan postupak kojim se zahtijeva obrazložena odluka institucije i mogućnost internog preispitivanja nakon kojeg slijedi sudski nadzor. Uredbom se građanima pruža alat za razumijevanje, praćenje i, prema potrebi, osporavanje djelovanja institucija.

Iako se njome predviđaju iznimke namijenjene zaštiti osjetljivih javnih ili privatnih interesa, uredbom se strogo ograničava njihova uporaba tako što se nalaže usko tumačenje tih iznimaka, konkretno opravdanje odbijanja kao i sustavno ispitivanje mogućnosti odobravanja djelomičnog pristupa.

Sudska praksa Unije ojačala je tu logiku tvrdeći da transparentnost mora imati prednost, posebno u zakonodavnim postupcima, kako bi se osigurao demokratski nadzor.

Počevši od presude *Švedska i Turco/Vijeće* ([C-39/05 P](#)), donesene u žalbenom postupku, Sud je postavio temelje za taj pristup zahtijevajući konkretno i pojedinačno ispitivanje zahtjeva za pristup pravnim mišljenjima Vijeća i odbivši bilo kakvu logiku automatske povjerljivosti za zakonodavne dokumente, čime je utvrdio načelo prema kojem je transparentnost pravilo, a povjerljivost iznimka. Ovaj je pristup ojačan presudom *De Capitani/Parlament* ([T-540/15](#)), u kojoj je Opći sud odbacio sustavnu povjerljivost dokumenata iz trijaloga (odnosno trostranih sastanaka i razmjena između triju institucija uključenih u zakonodavni postupak), pri čemu je pojasnio da se izuzeće koje se odnosi na zaštitu procesa odlučivanja ne može upotrijebiti za prikrivanje redovnog funkcioniranja zakonodavca Unije. U novije vrijeme, u presudi *Kaili/Parlament* ([T-1031/23](#), protiv koje je Sudu podnesena žalba, [C-632/25 P](#)), Opći sud poništio je odluku Parlamenta kojom je njegovoj bivšoj potpredsjednici uskraćen pristup određenim dokumentima. Time je potvrdio zahtjev strogog i individualnog nadzora uskraćivanja pristupa i konkretan doseg prava na transparentnost, uključujući u osjetljivim institucionalnim kontekstima.

[●] **U fokusu** Informacijsko društvo: Akt o digitalnim uslugama (DSA) i vrlo velike internetske platforme

Europska unija ima ključnu ulogu u razvoju informacijskog društva radi stvaranja okruženja u kojem se potiče inovacija i konkurentnost te pritom štiti prava potrošača i pruža im pravnu sigurnost. Ti su principi utvrđeni u Aktu o digitalnim tržištima (DMA), [Uredbi \(EU\) 2022/1925](#), i Aktu o digitalnim uslugama (DSA), [Uredbi \(EU\) 2022/2065](#). Oni čine veliki zakonodavni paket osmišljen za strukturiranje europskog digitalnog prostora oko dva cilja. S jedne strane, osigurati učinkovitu zaštitu temeljnih prava korisnika i potrošača u digitalnom okruženju; s druge strane, stvoriti jednake uvjete za gospodarske subjekte, posebno s obzirom na sve veću moć nekih velikih digitalnih platformi. Zajedno, ove dvije uredbe predstavljaju odlučan korak u izgradnji europskog regulatornog okvira za digitalni sektor.

Prve presude Općeg suda donesene su 2025. u okviru tužbi podnesenih protiv odluka Komisije donesenih u skladu s Aktom o digitalnim uslugama.

Prve presude koje se odnose na Akt o digitalnim uslugama

Presuda *Zalando/Komisija* ([T-348/23](#))

Europska komisija u travnju 2023. odredila je internetsku trgovinu Zalando kao „vrlo veliku internetsku platformu” u skladu s Aktom o digitalnim uslugama (DSA). Naime, više od 83 milijuna ljudi mjesečno koristi njezine usluge i platforma na taj način uvelike premašuje prag od 45 milijuna predviđen Uredbom. Međutim, Zalando je osporavao to određivanje tvrdeći da je Komisija pogriješila u izračunu.

Opći je sud **odbio** njegovu tužbu. Potvrdio je da Zalando doista predstavlja internetsku platformu s obzirom na to da putem svojeg „Partner Programma” udomljuje treće prodavatelje, iako njegova vlastita djelatnost izravne prodaje („Zalando Retail”) ne ulazi u navedenu kategoriju. Komisija je mogla smatrati da su svi korisnici bili izloženi informacijama trećih prodavatelja. Sud je također odbacio argumente koji se temelje na povredi načela pravne sigurnosti, jednakog postupanja i proporcionalnosti, podsjetivši na to da takve platforme moraju podlijegati pojačanim obvezama kako bi se ograničili rizici od distribucije opasnih ili ilegalnih proizvoda.

Presude *Meta Platforms Ireland/Komisija* i *Tiktok Technology/Komisija* ([T-55/24](#) i [T-58/24](#))

Opći je sud **poništio** odluke kojima je Europska komisija odredila naknadu za nadzor za 2023. godinu koju plaćaju Facebook, Instagram i TikTok kao „vrlo velike internetske platforme“ u skladu s Aktom o digitalnim uslugama (DSA). Smatrao je da je metodologiju za izračun naknade, koja se temelji na prosječnom broju mjesečnih korisnika, trebalo donijeti u delegiranom aktu, a ne u običnim provedbenim odlukama, jer je ona ključan element izračuna. Međutim, budući da ne postoji pogreška koja utječe na obvezu tih platformi da plaćaju naknadu, Opći sud **privremeno je zadržao na snazi učinke poništenih odluka**, za vrijeme dok Komisija ne donese ispravnu metodologiju i nove odluke. Međutim, to prijelazno razdoblje ne može biti dulje od dvanaest mjeseci računajući od dana pravomoćnosti presuda.

Presuda *Amazon EU/Komisija* ([T-367/23](#))

Opći sud **odbio** je Amazonovu tužbu za poništenje odluke Europske komisije kojom se platforma Amazon Store određuje kao „vrlo velika internetska platforma“ u skladu s Aktom o digitalnim uslugama (DSA), kojim se uvode pojačane obveze za usluge koje premašuju 45 milijuna korisnika u Uniji. Amazon se pozvao na povredu nekoliko temeljnih prava zajamčenih Poveljom EU-a o temeljnim pravima, uključujući slobode poduzetništva, prava na vlasništvo, jednakosti pred zakonom, slobode izražavanja te prava na poštovanje privatnog života i povjerljivih informacija. Međutim, Opći sud smatrao je da su obveze propisane Aktom o digitalnim uslugama, iako mogu dovesti do troškova i utjecati na organizaciju platforme, predviđene zakonom, proporcionalne i opravdane ciljem u općem interesu, a to je sprečavanje sistemskih rizika povezanih s vrlo velikim platformama, osobito rizika širenja nezakonitih sadržaja i zaštite potrošača. Zaključio je da se spornim mjerama, kao što su opcija preporučivanja bez izrade profila, javni repozitorij oglasa ili pristup istraživača podacima, ne ugrožava bit prava na koja se poziva, te da su iste popraćene strogim jamstvima u pogledu povjerljivosti i sigurnosti.

Akt o digitalnim uslugama (DSA)

Akt o digitalnim uslugama, koji se primjenjuje od 17. veljače 2024., jest pandan DMA-u u području regulacije digitalnog sadržaja i digitalnih usluga. Cilj mu je stvoriti sigurnije, transparentnije i predvidljivije internetsko okruženje za europske korisnike. Uredbom se modernizira sustav odgovornosti pružatelja usluga posredovanja, te se uvode pojačane obveze za vrlo velike internetske platforme i vrlo velike tražilice. To uključuje uspostavu učinkovitih mehanizama za postupanje s nezakonitim sadržajem, procjenu i smanjenje sistemskih rizika, kao što su dezinformacije, povrede temeljnih prava ili rizici za zaštitu maloljetnika, kao i veću transparentnost algoritamskih sustava i mehanizama za preporučivanje.

Stoga Akt o digitalnim tržištima i Akt o digitalnim uslugama nisu usmjereni na potpuno iste kategorije sudionika. Akt o digitalnim tržištima je usmjeren na platforme koje imaju strukturnu važnost na unutarnjem tržištu i predstavljaju nezaobilaznu točku pristupa koja poslovnim korisnicima omogućuje da dođu do krajnjih korisnika. Akt o digitalnim uslugama, pak, obuhvaća šire područje poduzeća koja pružaju usluge posredovanja europskim korisnicima, pri čemu se vrlo velikim platformama i tražilicama nameću osobito zahtjevne obveze zbog njihova sustavnog utjecaja na informacijski i gospodarski prostor.

Što se tiče Akta o digitalnim uslugama, Komisija je u odluci ažuriranoj u prosincu 2025. utvrdila skup vrlo velikih internetskih platformi i vrlo velikih internetskih tražilica na koje se primjenjuju pojačane obveze predviđene uredbom, među kojima su, među ostalim, Amazon, Apple, Booking.com, Google, LinkedIn, Meta, Microsoft, Pinterest, Snap, TikTok, X (prije Twitter), Wikimedia Foundation i Zalando, kao i nekoliko drugih operatora koji posluju na europskom tržištu.

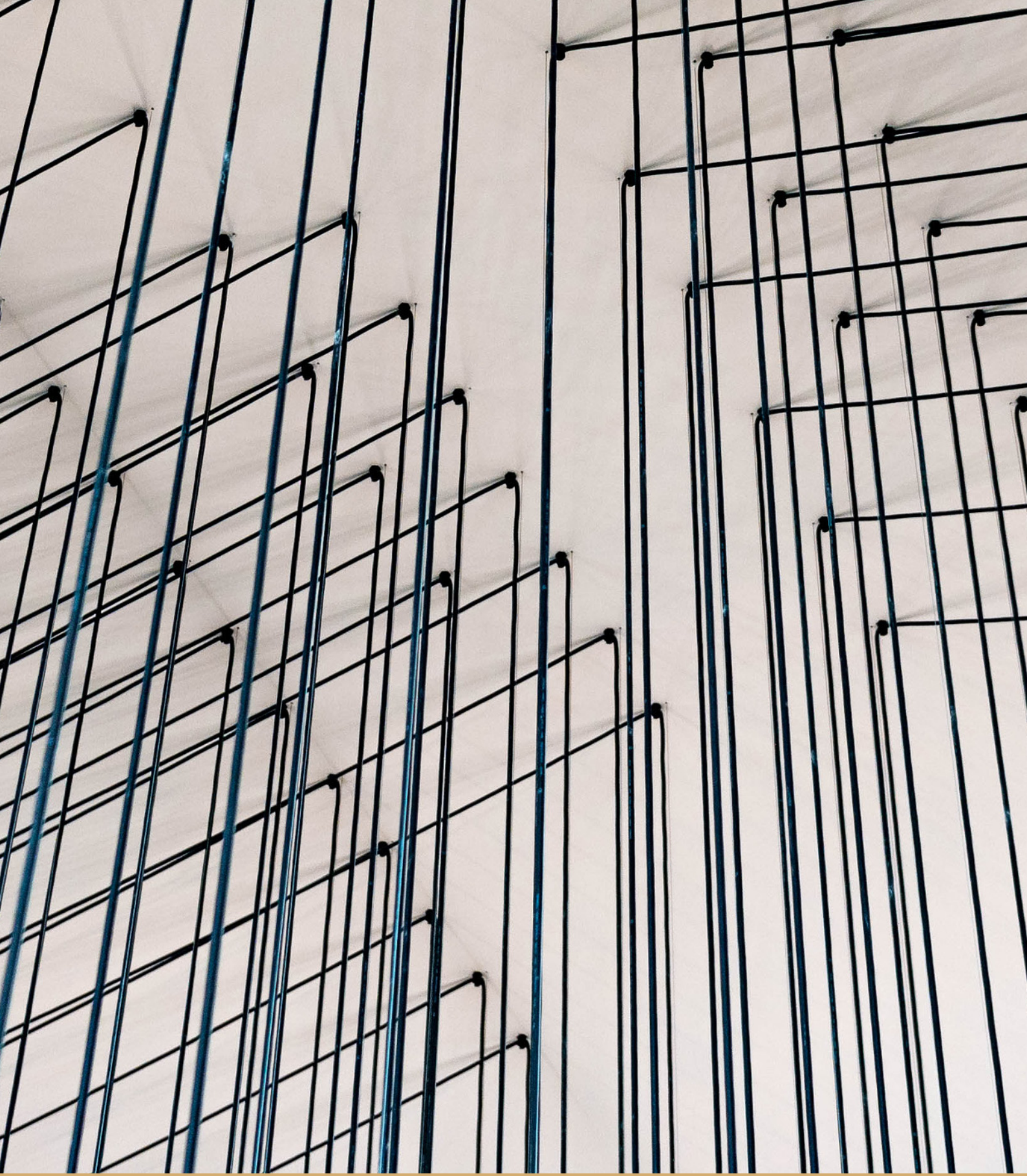
Provedba tih uredbi već je dovela do znatnih sankcija. Prva novčana kazna na temelju Akta o digitalnim uslugama izrečena je 5. prosinca 2025. platformi X u iznosu od 120 milijuna eura, zbog nepoštovanja nekoliko obveza predviđenih uredbom.

Razumijevanje glavnih pojmova Akta o digitalnim uslugama

Digital Services Act europska je uredba namijenjena regulaciji digitalnih usluga kako bi se osiguralo sigurnije, transparentnije i pravednije internetsko okruženje. Slijedi nekoliko ključnih pojmova objašnjenih jednostavnim riječima:

- **Internetska platforma:** digitalna usluga koja korisnicima omogućuje objavljivanje, dijeljenje ili pregledavanje sadržaja (društvene mreže, tržišta, platforme za video sadržaje itd.).
- **Vrlo velika internetska platforma (very large online platform, VLOP):** platforma s više od 45 milijuna aktivnih korisnika u Europskoj uniji. Zbog njihova značajnog društvenog utjecaja, ove platforme podliježu pojačanim obvezama.
- **Nezakonit sadržaj:** svaki sadržaj kojim se krši primjenjivo pravo Unije ili nacionalno pravo (npr. govor mržnje, nezakoniti proizvodi, povreda autorskih prava).
- **Moderiranje sadržaja:** sve mjere koje platforme poduzimaju za otkrivanje, procjenu i, prema potrebi, uklanjanje ili ograničavanje pristupa problematičnim sadržajima.
- **Algoritamska transparentnost:** obveza određenih platformi da na razumljiv način objasne kako funkcioniraju njihovi sustavi za preporuku sadržaja.

Kroz ove koncepte, DSA nastoji bolje zaštititi korisnike, povećati odgovornost velikih platformi i ojačati povjerenje u europski digitalni prostor.

↘ Osvrt na važne presude iz protekle godine

Slobodno kretanje

Europska unija svojim građanima jamči pravo slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica. Kako bi ta sloboda bila djelotvorna, države moraju priznati osobne i obiteljske situacije zakonito stečene u drugoj državi članici, koje treba razmotriti s obzirom na temeljna prava koja štiti Unija, osobito pravo na privatni i obiteljski život i načelo nediskriminacije.

↘ Dva poljska državljanina koja su se vjenčala u Njemačkoj zatražila su da se njihov vjenčani list upiše u poljsku državnu maticu kako bi se njihov brak priznao u Poljskoj. Nadležna tijela odbila su taj upis, s obrazloženjem da poljsko pravo ne dopušta istospolne brakove. Na upit nacionalnog suda, Sud je smatrao da je odbijanje priznavanja braka dvaju građana Unije zakonito sklopljenog u drugoj državi članici, u kojoj su se koristili svojom slobodom kretanja i boravka, protivno pravu Unije, jer povređuje tu slobodu, kao i pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života. Države članice stoga su obvezne u svrhu ostvarivanja prava dodijeljenih pravom Unije priznati bračni status koji je zakonito stečen u drugoj državi članici. Međutim, Sud je naglasio da ta obveza ne podrazumijeva uvođenje istospolnih brakova u nacionalno pravo. Usto, države članice raspolažu marginom prosudbe prilikom odabira načina priznavanja takvog braka. Međutim, ako država članica odluči predvidjeti jedinstveni način priznavanja brakova sklopljenih u drugoj državi članici, kao što je upis vjenčanog lista u matičnu knjigu, dužna je taj način primjenjivati na nediskriminirajući način, kako na brakove između osoba istog spola tako i na brakove između osoba različitog spola.

 Presuda od 25. studenoga 2025., Wojewoda Mazowiecki ([C-713/23](#))

Jednako postupanje i nediskriminacija

Europska unija uspostavila je zajednički pravni okvir kako bi osigurala jednako postupanje i suzbila diskriminaciju. Direktive 2000/43/EZ i 2000/78/EZ predstavljaju stupove ovog okvira: prvom se zabranjuje diskriminacija na temelju rasnog ili etničkog podrijetla, dok se druga odnosi na jednakost pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja. Ovim se tekstovima zabranjuje svaka izravna ili neizravna diskriminacija, uz određene mogućnosti opravdanja, te se stoga od država članica zahtijeva da osiguraju učinkovitu i ujednačenu zaštitu unutar Unije.

↘ Operaterka na putničkim postajama više je puta tražila od svojeg poslodavca da joj dodijeli posao s fiksnim radnim vremenom. Njezin se zahtjev temeljio na potrebi da se brine o svojem sinu, koji je teško hendikepiran i potpuni invalid. Poslodavac joj je privremeno odobrio određene prilagodbe. Međutim, odbio je te prilagodbe učiniti trajnima. Operaterka je osporila to odbijanje i slučaj je dospio pred talijanski kasacijski sud. Taj je sud pokrenuo postupak pred Sudom jer je imao dvojbe u pogledu tumačenja prava Unije u području zaštite od neizravne diskriminacije zaposlenika koji se brine o svojem maloljetnom djetetu s teškim invaliditetom, a koji sam nije osoba s invaliditetom. Sud je odgovorio da zabrana neizravne diskriminacije na temelju invaliditeta, u skladu s Okvirnom direktivom o jednakom postupanju pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja, obuhvaća i zaposlenika koji je žrtva takve diskriminacije zbog pomoći koju pruža svojem djetetu s invaliditetom.

 Presuda od 11. rujna 2025. u predmetu *Bervidi* ([C-38/24](#))

↘ Cilj je danskog Zakona o javnom stanovanju smanjiti postotak javnih obiteljskih stanova u „područjima transformacije”. Ta područja osobito obilježava činjenica da je udio „imigranata iz nezapadnih zemalja i njihovih potomaka” u posljednjih pet godina premašio 50 %. U skladu s tim zakonom, dio najma obiteljskih javnih stanova koji se nalaze u dvama stambenim područjima općina Slagelse i Kopenhaga raskinut je ili se trebao uskoro raskinuti. Danski sud pred kojim se vode sporovi o tim raskidima pita predstavlja li predmetni propis izravnu ili neizravnu diskriminaciju na temelju etničkog podrijetla. Sud je u svojoj presudi pojasnio situacije koje mogu predstavljati diskriminaciju na temelju etničkog podrijetla. Sud je naglasio da se etničko podrijetlo temelji na nekoliko čimbenika. Jedan kriterij uzet izolirano, poput državljanstva ili zemlje rođenja, nije dovoljan za utvrđivanje pripadnosti etničkoj skupini. Kako bi se ispitala moguća izravna diskriminacija, na nacionalnom je sudu da provjeri temelji li se kriterij koji se odnosi na udio imigranata i njihovih potomaka doista na etničkom podrijetlu većine stanovnika „zona transformacije” i je li zbog toga prema njima postupano nepovoljnije, kao što je povećana opasnost od prijevremenog raskida najma. Ako nacionalni sud utvrdi da bi mogla postojati neizravna diskriminacija, morat će provjeriti je li ona ipak opravdana. Na njemu je osobito da se po toj osnovi uvjeri da se predmetnim zakonom nastoji postići cilj u općem interesu na proporcionalan način i da se njime osobito poštuje temeljno pravo na poštovanje doma.

 Presuda od 18. prosinca 2025. u predmetu *Slagelse Almennyttige Boligselskab, Afdeling Schackenborgvaenge* ([C-417/23](#))

Vladavina prava

U Povelji Europske unije o temeljnim pravima, kao i u Ugovoru o Europskoj uniji, izričito se upućuje na vladavinu prava kao jednu od vrijednosti koje su zajedničke državama članicama na temelju članka 2. UEU-a. Neovisnost i nepristranost sudova bitni su elementi vladavine prava.

✎ U dvjema presudama poljski Ustavni sud proglasio je određene odredbe Ugovorâ, kako ih tumači Sud, protivnima nacionalnom ustavu te je izričito kvalificirao sudske prakse Suda o pravu na djelotvornu sudske zaštitu kao da prekoračuje ovlasti koje su mu dodijeljene (*ultra vires*). Smatrajući da se tim presudama povređuje više temeljnih načela prava Unije, uključujući njegovu nadređenost, Komisija je Sudu podnijela tužbu zbog povrede obveze protiv Poljske. Sud je prihvatio tu tužbu i presudio da Poljska nije ispunila svoje obveze jer je njezin Ustavni sud povrijedio načelo djelotvorne sudske zaštite i nije poštovao nadređenost, autonomiju, djelotvornost, ujednačenu primjenu prava Unije i obvezujući učinak odluka Suda. Sud je prihvatio Komisijinu tužbu i u dijelu u kojem se odnosila na ozbiljne nepravilnosti u imenovanju triju sudaca poljskog Ustavnog suda i njegove predsjednice, čime se dovodi u pitanje status tog ustavnog suda kao zakonom ustanovljenog neovisnog i nepristranog suda u smislu prava Unije.

 Presuda od 18. prosinca 2025. u predmetu Komisija protiv Poljske (Nadzor *ultra vires* sudske prakse Suda – Nadređenost prava Unije) ([C-448/23](#))

✎ Opći sud potvrdio je da Poljska mora platiti ukupan iznos od oko 320,2 milijuna eura na ime dnevne novčane kazne koju je Sud izrekao nakon što je odbila obustaviti određene pravosudne reforme iz 2019. koje su protivne pravu Unije. Sud je odredio novčanu kaznu u iznosu od milijun eura dnevno od studenoga 2021., a zatim ju je smanjio na 500.000 eura dnevno u travnju 2023., nakon donošenja poljskog zakona koji je djelomično bio u skladu s odlukom Suda. Budući da Poljska nije platila dugovane iznose, Komisija je naplatila novčane kazne prijebomem s europskim sredstvima koja su u načelu trebala biti dodijeljena Poljskoj. Poljska je tako osporavala šest odluka o prijebomu koje su obuhvaćale razdoblje od 15. srpnja 2022. do 4. lipnja 2023., pri čemu je tvrdila da su zakonodavne promjene morale biti popraćene bržim smanjenjem iznosa novčane kazne. Opći sud u potpunosti je odbio te argumente, smatrajući da ni sudske praksom poljskog Ustavnog suda ni zakonom iz lipnja 2022. nije izbrisan iznos novčane kazne te je podsjetio na to da smanjenje koje je Sud izrekao u travnju 2023. ima učinak samo za budućnost. Sve dok Poljska ne ispunji svoje obveze u cijelosti i dok se nastavlja primjenjivati novčana kazna u iznosu od milijun eura, Komisija je bila dužna osigurati naplatu te novčane kazne u cijelosti.

 Presuda od 5. veljače 2025. u predmetu Poljska/Komisija ([T-830/22](#) i [T-156/23](#), [T-1033/23](#))

Zajednička vanjska i sigurnosna politika

Mjere ograničavanja ili „sankcije“ bitno su sredstvo zajedničke vanjske i sigurnosne politike (ZVSP) Europske unije te se upotrebljavaju u okviru integriranog i sveobuhvatnog djelovanja koje osobito uključuje politički dijalog. Unija ih primjenjuje, osobito radi zaštite vrijednosti, temeljnih interesa i sigurnosti Unije, kako bi spriječila sukobe i jačanje međunarodne sigurnosti. Naime, sankcijama se nastoji potaknuti promjena politike ili postupanja osoba ili subjekata na koje se odnose, u svrhu promicanja ciljeva ZVSP-a.

✎ Nakon vojne agresije Rusije na Ukrajinu 2022. Europska unija donijela je niz mjera ograničavanja. Vijeće Europske unije 2023. proširilo je kriterije za usmjeravanje mjera na osobe ili subjekte. Novi kriterij stoga omogućuje zamrzavanje financijskih sredstava i gospodarskih izvora subjekata koji djeluju u ruskom sektoru informacijske tehnologije koji su nositelji dozvole koju izdaje Centar za izdavanje dozvola, certifikaciju i zaštitu državnih tajni Savezne sigurnosne službe Ruske Federacije (FSB) ili „dozvole za oružje i vojnu opremu“ koju izdaje rusko Ministarstvo industrije i trgovine. Positive Group PAO, rusko društvo iz područja kibersigurnosti, posjeduje takvu dozvolu putem svojeg društva kćeri i uvršteno je na popis sankcioniranih subjekata. Ono je zahtijevalo poništenje tog uvrštenja, ali je Opći sud odbio njegovu tužbu. Smatrao je da je primijenjeni kriterij jasan, pravno predvidljiv i proporcionalan ciljevima koji se žele postići, a to su vršenje pritiska na Moskvu i ograničavanje njezine sposobnosti da provodi ratna djelovanja, uključujući u području informiranja. Vijeće je moglo, bez pogreške, smatrati da društvo treba biti obuhvaćeno zbog njegove ovisnosti o FSB-ovoj dozvoli, čak i ako ona pripada njegovom društvu kćeri.

 Presuda od 10. rujna 2025. u predmetu Positive Group/Vijeće ([T-573/23](#))

✎ Opći sud Europske unije potvrdio je sankcije protiv društva MegaFon, jednog od glavnih operatora mobilne telefonije u Rusiji. Vijeće je 2023. uvrstilo to društvo na popis subjekata na koje se odnose njegove mjere ograničavanja, jer je smatralo da ono izravno podupire ruski ratni napor pružanjem usluga kojima se može koristiti vojska, osobito u području telekomunikacija. Društvo MegaFon zahtijevalo je poništenje tih odluka pozivajući se na nedostatak u obrazloženju, povredu njegovih prava obrane i neproporcionalno zadiranje u njegovu slobodu poduzetništva. Opći sud odbio je te argumente smatrajući da je Vijeće dovoljno precizno objasnilo razloge tih sankcija i da nije imalo obvezu prethodno saslušati poduzetnika kako bi se očuvao učinak iznenađenja koji je nužan za njihovu učinkovitost. Također je presudio da su mjere, iako utječu na aktivnost i ugled društva MegaFon, i dalje proporcionalne i nužne za ostvarenje cilja u općem interesu koji se sastoji od ograničavanja ruskih vojnih kapaciteta u kontekstu rata u Ukrajini.

 Presuda od 15. siječnja 2025. u predmetu MegaFon/Vijeće ([T-193/23](#))

CVRIA

Migracija i azil

Europska unija donijela je niz pravila kako bi uspostavila učinkovitu, humanitarnu i sigurnu europsku migracijsku politiku. Zajedničkim europskim sustavom azila utvrđuju se minimalni standardi primjenjivi na postupanje prema svim tražiteljima azila i razmatranje njihovih zahtjeva u cijeloj Uniji.

✚ Državljaninu treće zemlje može se odbiti zahtjev za međunarodnu zaštitu u ubrzanom postupku na granici, ako država članica njegovu zemlju podrijetla odredi kao „sigurnu”. Sud je pojasnio da se to određivanje može provesti zakonodavnim aktom, pod uvjetom da podliježe djelotvornom sudskom nadzoru. Izvori informacija na kojima se temelji to određivanje moraju biti dostupni podnositelju zahtjeva i nacionalnom sudu. Međutim, država članica ne može uvrstiti neku zemlju na popis sigurnih zemalja podrijetla ako ona ne pruža dostatnu zaštitu svojem cjelokupnom stanovništvu.

 Presuda od 1. kolovoza 2025. u spojenim predmetima Alace i Canpelli ([C-758/24](#) i [C-759/24](#))

✚ Dva tražitelja azila u Irskoj bila su prisiljena živjeti u nedostojnim uvjetima nakon što se država pozvala na zasićenje svojih centara kako bi im odbila osigurati smještaj. Sud je smatrao da ta vrsta odbijanja, čak i u kontekstu masovnog i nepredvidivog priljeva podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu, predstavlja tešku povredu prava Unije i može dovesti do odgovornosti države. Sud je podsjetio na to da države članice, prema Direktivi o prihvatu, moraju zajamčiti tražiteljima međunarodne zaštite uvjete prihvata koji osiguravaju odgovarajući životni standard, bilo putem smještaja, financijske pomoći, vaučera ili kombinacije tih oblika potpore za dostojan život.

 Presuda od 1. kolovoza 2025. u predmetu The Minister for Children, Equality, Disability, Integration and Youth i dr. ([C-97/24](#))

✚ Muškarac iz Iraka podnio je zahtjev za azil u Grčkoj, pozivajući se na stvarnu opasnost za svoj život. Njegov je zahtjev odbijen, a njegova je žalba proglašena „očito neosnovanom” samo zato što se nije osobno pojavio pred nadležnim povjerenstvom. Naime, grčko zakonodavstvo predviđalo je automatsku pretpostavku zlouporabe pravnog lijeka u takvom slučaju. Sud je presudio da se tim pravilom povređuje pravo Unije: zahtjev da se stranka osobno pojavi kako bi se žalba razmotrila je neproporcionalan, s obzirom na to da služi samo za provjeru prisutnosti zainteresirane osobe, a ne za njezino stvarno saslušanje. Grčka je trebala ponuditi druga, manje restriktivna rješenja, kao što su zastupanje po odvjetniku, pojavljivanje na lokalnoj razini ili običan dokaz o prisutnosti, kako bi osigurala stvaran pristup djelotvornom pravnom lijeku.

 Presuda od 3. srpnja 2025. u predmetu Al Nasiria ([C-610/23](#))

Zaštita potrošača

Sud Europske unije: zaštita prava potrošača u Europskoj uniji

[Pogledati video](#)

Europskom politikom zaštite potrošača nastoje se zaštititi zdravlje, sigurnost te gospodarski i pravni interesi potrošača, neovisno o mjestu u Uniji u kojem borave, u kojem se kreću ili u kojem obavljaju kupnju.

↘ Njemačko društvo prodavalo je dodatak prehrani napravljen od šafrana i soka od dinje, tvrdeći da poboljšava raspoloženje te smanjuje stres i umor. Jedna udruga osporavala je tu promidžbenu praksu pred sudovima, smatrajući da je riječ o zdravstvenim tvrdnjama koje su protivne pravu Unije. Sud je presudio da se, sve dok Komisija ne dovrši znanstvenu analizu zdravstvenih tvrdnji koje se odnose na biljne tvari i ne uvrsti ih na službene popise, te tvrdnje ne smiju upotrebljavati u oglašavanju, osim ako se na njih primjenjuje prijelazni režim, što ovdje nije slučaj.

 Presuda od 30. travnja 2025. u predmetu Novel Nutriology ([C-386/23](#))

↘ Bezalkoholno piće ne može se stavljati na tržište pod nazivom „bezalkoholni gin“. Njemačka udruga za borbu protiv nepoštenog tržišnog natjecanja tužila je poduzetnika PB Vi Goods pred njemačkim sudom kako bi mu zabranila prodaju bezalkoholnog pića pod nazivom „Virgin Gin alkoholfrei“ (bezalkoholni Virgin Gin). Sud je podsjetio na to da je u pravu Unije zakonski naziv „gin“ rezerviran za jako alkoholno piće dobiveno aromatiziranjem etilnog alkohola poljoprivrednog podrijetla bobicama borovice i alkoholne jakosti od najmanje 37,5 %. Utvrdio je da dodavanje riječi „bezalkoholni“ nije izmijenilo tu kvalifikaciju i da nije omogućilo izbjegavanje zabrane. Sud je također utvrdio da to ograničenje ne ugrožava slobodu poduzetništva zajamčenu Poveljom jer ne sprečava stavljanje na tržište proizvoda kao takvog, nego samo uporabu rezerviranog naziva. Ta je zabrana proporcionalna jer joj je cilj zaštititi potrošače od vjerojatnosti dovođenja u zabludu i zaštititi proizvođače gina koji posluju u skladu s pravom Unije od nepoštenog tržišnog natjecanja.

 Presuda od 13. studenog 2025. u predmetu PB Vi Goods ([C-563/24](#))

↘ Francuski potrošač imao je depozitni račun u zlatu kod društva Veracash, te je uočio da su se s tog su računa svakodnevno podizala sredstva karticom za koju tvrdi da ju nikad nije primio. O tim je transakcijama obavijestio društvo Veracash gotovo dva mjeseca nakon prvog podizanja, ali još uvijek unutar zakonskog roka od 13 mjeseci. Sud je presudio da korisnik kartice može izgubiti pravo na povrat ako „bez odgode“ ne prijavi neodobrenu transakciju. Međutim, kad je riječ o izgubljenoj, ukradenoj ili zloupotrijebljenoj karti, on gubi to pravo samo ako je postupao s namjerom ili s krajnjom nepažnjom, i to samo za transakcije koje je prijavio sa zakašnjenjem.

 Presuda od 1. kolovoza 2025. u predmetu Veracash ([C-665/23](#))

✎ Dva poljska putnika rezervirala su „all-inclusive“ boravak u hotelu s pet zvjezdica u Albaniji, ali su već dan nakon dolaska njihov godišnji odmor znatno poremetili opsežni radovi rušenja koje su naložile lokalne vlasti. Tijekom nekoliko dana buđeni su stalnom bukom gradilišta, dok su bazeni, šetnica uz more i pristup plaži uništeni. Uvjeti usluge prehrane također su se pogoršali, s redovima, ograničenom količinom obroka i ukidanjem određenih usluga, prije nego što su na kraju boravka započeli novi građevinski radovi. Smatrajući da su pretrpjeli imovinsku i neimovinsku štetu, gosti su pokrenuli postupak pred poljskim sudom kako bi dobili puni povrat plaćene cijene i naknadu štete. Odlučujući u predmetu, Sud je presudio da putnik ima pravo na puni povrat ne samo ako usluge nisu pružene ili su bile pogrešno pružene, nego i ako je, unatoč djelomičnom pružanju tih usluga, njihovo nepravilno izvršenje bilo toliko teško da je paket aranžman izgubio svoj predmet i da putovanje objektivno više nije zanimljivo. Pojasnio je da je ta ocjena u nadležnosti nacionalnog suda i da se direktivom nastoji ponovno uspostaviti ugovorna ravnoteža, a da se pritom ne dopuštaju kaznene sankcije. Međutim, Sud je podsjetio na to da organizator ne može biti oslobođen svoje odgovornosti ako radovi, iako je o njima odlučilo javno tijelo, nisu bili za njega nepredvidljivi ili neizbježni.

 Presuda od 23. listopada 2025. u predmetu Tuleka ([C-469/24](#))

✎ Poduzetnici iz EU-a i SAD-a koji proizvode ili upotrebljavaju melamin osporavali su pred Općim sudom odluku Europske agencije za kemikalije (ECHA) kojom je ta tvar klasificirana kao „posebno zabrinjavajuća tvar“ zbog ozbiljnih rizika za zdravlje i okoliš. Tvrdili su da se ta klasifikacija temeljila na manjkavoj znanstvenoj analizi i da im nije dana dovoljna prilika da budu saslušani tijekom postupka. Opći sud odbio je njihove argumente i potvrdio ECHA-inu odluku. Pojasnio je da se tvar može identificirati kao opasna čak i ako njezina svojstva ne proizvode sama, već samo u kombinaciji, ozbiljne učinke. Također je presudio da se postupkom iz Uredbe REACH (kojom se nastoji zaštititi zdravlje ljudi i okoliš od rizika povezanih s kemikalijama) ne jamči nikakvo posebno pravo osim mogućnosti iznošenja očitovanja.

 Presuda od 9. srpnja 2025. u predmetima Fritz Egger i dr./ECHA (Melamin) i LAT Nitrogen Piesteritz i Cornerstone/ECHA ([T-163/23](#), [T-167/23](#))

Intelektualno vlasništvo

Intelektualno vlasništvo na Općem sudu Europske unije

 [Pogledati video](#)

Propisi koje je Europska unija donijela za zaštitu intelektualnog vlasništva (autorskih prava) i industrijskog vlasništva (prava žiga, zaštite dizajna) poboljšavaju konkurentnost poduzetnika time što stvaraju okruženje pogodno za kreativnost i inovacije.

📌 Godine 2019. talijansko društvo Nero Lifestyle podnijelo je Uredu Europske unije za intelektualno vlasništvo (EUIPO) prijavu za registraciju verbalnog žiga NERO CHAMPAGNE. Comité interprofessionnel du vin de Champagne i Institut national de l'origine et de la qualité (INAO) usprotivili su se prijavi. Tvrdili su da žig može zloupotrijebiti ugled proizvoda ZOI Champagne čija zaštita pruža jamstvo kvalitete zbog njihova zemljopisnog podrijetla. EUIPO je djelomično odbio prigovor, a strukovna tijela pokrenula su postupak pred Općim sudom. Opći je sud svojom presudom poništio odluku EUIPO-a i prihvatio prigovor. Posljedično, prijava za registraciju žiga NERO CHAMPAGNE odbijena je.

⚖️ Presuda od 25. lipnja 2025. u predmetu Comité interprofessionnel du vin de Champagne i INAO/EUIPO Nero Lifestyle (NERO CHAMPAGNE) ([T-239/23](#))

📌 Rubikova kocka ne može se zaštititi kao žig Unije: Opći sud potvrdio je poništenje žigova registriranih za tu slavnu trodimenzionalnu slagalicu. EUIPO je smatrao da oblik kocke, njezina rešetkasta struktura i razlikovanje stranica odgovaraju tehničkim elementima koji su nužni za njezino funkcioniranje, zbog čega njihova zaštita nije moguća na temelju žigovnog prava. Društvo Spin Master, nositelj predmetnih žigova, tvrdilo je da određeni elementi, osobito boje, nisu tehničke prirode. Opći sud odbio je te argumente objašnjavajući da su boje samo sekundarni detalj koji služi za razlikovanje stranica i da većina oblika – kvadrati, rešetkasta struktura i diferencijacija stranica – odgovara tehničkoj potrebi: omogućiti rotaciju i identifikaciju elemenata slagalice. Budući da su sve bitne značajke kocke povezane s njezinom funkcijom, ne mogu se zaštititi kao žig te su odluke EUIPO-a stoga potvrđene.

⚖️ Presuda od 9. srpnja 2025. u predmetima Spin Master Toys UK/EUIPO Verde Innovations (Oblik kocke sa stranicama rešetkaste strukture koje se razlikuju po bojama) ([T-1170/23 do T-1173/23](#))

↘ Opći sud poništio je odluke EUIPO-a kojima su opozvana prava društva Ferrari na verbalni žig TESTAROSSA za motorna vozila, rezervne dijelove, pribor i smanjene modele, nakon što je Ured smatrao da se žig nije stvarno rabio između 2010. i 2015. Opći sud utvrdio je da su, iako se model Testarossa od 1996. više nije proizvodio, tijekom predmetnog razdoblja ovlašteni trgovci i distributeri prodavali rabljena vozila i da je ta uporaba, zajedno s uslugom certificiranja koju je pružao Ferrari, predstavljala stvarnu uporabu žiga uz implicitnu suglasnost proizvođača. Isto je presudio i u pogledu rezervnih dijelova i pribora, čije je podrijetlo provjereno u okviru usluge certificiranja. Kad je riječ o smanjenim modelima, utvrdio je da su žig upotrebljavale treće osobe s napomenom „službeni proizvod pod licencijom Ferrarija”, što je jamčilo trgovačko podrijetlo igračaka i dokazivalo stvarnu uporabu izvršenu uz implicitnu suglasnost društva Ferrari. Stoga je Opći sud zaključio da je Ferrari itekako zadržao uporabu žiga TESTAROSSA za sve predmetne proizvode.

⚖️ Presuda od 2. srpnja 2025. u predmetima Ferrari/EUIPO Hesse (TESTAROSSA) ([T-1103/23](#) i [T-1104/23](#))

Tržišno natjecanje

Europska unija osigurava poštovanje pravila kojima se štiti slobodno tržišno natjecanje. Zabranjene su prakse koje imaju za cilj ili posljedicu sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu te se mogu sankcionirati novčanim kaznama. Pravo svake osobe da zahtijeva naknadu štete uzrokovane protutržišnim ponašanjem osnažuje operativni karakter pravila Unije o tržišnom natjecanju i može odvratiti od ponašanja kojima se narušava slobodno tržišno natjecanje.

↘ Društvo Apple zadržava proviziju od prodajne cijene trećih aplikacija prodanih u njegovu App Storeu. Prema mišljenju dviju nizozemskih zaklada koje brane kolektivne interese većeg broja neidentificiranih, ali odredivih korisnika uređaja Apple, te su provizije prekomjerne i ti korisnici trpe štetu. One su prijavile protutržišno ponašanje društva Apple te su u tom pogledu pokrenule postupak pred nizozemskim sudovima. Međutim, društvo Apple osporava nadležnost nizozemskog suda jer navodna štetna radnja nije nastala u Nizozemskoj, a osobito ne u Amsterdamu. Kad mu je u tom kontekstu postavljeno pitanje, Sud je istaknuo da je predmetni App Store posebno osmišljen za nizozemsko tržište. Šteta navodno pretrpljena prilikom kupnji izvršenih u tom virtualnom prostoru stoga može nastati na tom državnom području, i to neovisno o mjestu gdje su se dotični korisnici nalazili u trenutku kupnje o kojoj je riječ. Stoga je nizozemski sud međunarodno i mjesno nadležan.

Presuda od 2. prosinca 2025., Stichting Right to Consumer Justice i Stichting App Stores Claims ([C-34/24](#))

↘ Talijanska grupa Enel pokrenula je 2018. aplikaciju JuicePass kako bi vozači električnih vozila mogli pronaći i rezervirati stanice za punjenje. Kako bi olakšao njihovu uporabu izravno sa zaslona sustava za informiranje i zabavu vozila, Enel je od Googlea zatražio da tu aplikaciju učini kompatibilnom s Android Autom, njegovim povezanim sustavom vožnje. Međutim, Google je odbio prilagoditi svoju platformu kako bi osigurao tu interoperabilnost, zbog čega je talijansko tijelo nadležno za tržišno natjecanje izreklo novčanu kaznu veću od 100 milijuna eura zbog zlouporabe vladajućeg položaja. Google je osporio tu sankciju te se obratio talijanskom državnom vijeću, koje je odlučilo uputiti prethodna pitanja Sudu. Sud je presudio da činjenica da poduzetnik u vladajućem položaju sprečava pristup digitalnoj platformi koju je razvio time što je odbio osigurati njezinu interoperabilnost s aplikacijom koju je razvio treći poduzetnik, može predstavljati zlouporabu vladajućeg položaja, čak i ako ta platforma nije nužna za komercijalno iskorištavanje aplikacije. Naime, takva zlouporaba može se utvrditi kada je platforma razvijena s ciljem kako bi se trećim poduzetnicima omogućilo da je upotrebljavaju i ako može učiniti aplikacijom privlačnijom potrošačima. Međutim, odbijanje može biti opravdano ako bi se dodjelom interoperabilnosti ugrozila sigurnost ili cjelovitost platforme ili ako bi iz drugih tehničkih razloga bilo nemoguće osigurati takvu interoperabilnost. U ostalim slučajevima poduzetnik u vladajućem položaju mora razviti model kojim se osigurava ta interoperabilnost u razumnom roku koji je potreban u tu svrhu i uz, prema potrebi, odgovarajuću financijsku naknadu.

Presuda od 25. veljače 2025. u predmetu Alphabet i dr. ([C-233/23](#))

↘ Godine 2015. belgijski nogometni klub RFC Seraing potpisao je ugovore s malteškim društvom Doyen Sports, koji su mu omogućavali da financira svoje igrače u zamjenu za dio njihovih ekonomskih prava. FIFA je, smatrajući da su ti sporazumi protivni njezinim pravilima kojima se zabranjuje da treće osobe drže ekonomska prava, sankcionirala klub, koje je sankcije potvrdio Sportski arbitražni sud (CAS), a potom i švicarski Savezni sud. RFC Seraing je zatim osporavao ta pravila pred belgijskim sudovima. Odlučujući o prethodnom pitanju, Sud je smatrao da sprečavanje nacionalnih sudova da preispitaju arbitražnu odluku donesenu u okviru arbitraže koju je naložila međunarodna sportska federacija, povređuje pravo Unije. Naveo je da CAS-ove odluke moraju biti podložne djelotvornom sudskom nadzoru. Taj nadzor osobito mora omogućiti provjeru njihove usklađenosti s javnim poretom Unije – čiji su dio, među ostalim, pravila prava tržišnog natjecanja Unije kao i temeljne slobode unutarnjeg tržišta – dobivanje privremenih mjera i, ako je potrebno, upućivanje zahtjeva za prethodnu odluku. Nacionalni sud stoga mora izuzeti iz primjene svako nacionalno pravilo ili pravilo sportskog udruženja koje sprečava takav nadzor kako bi se zajamčila zaštita sportaša i klubova kada se odlukom povređuje pravo Unije, osobito u području tržišnog natjecanja ili slobode kretanja.

 Presuda od 1. kolovoza 2025. u predmetu Royal Football Club Seraing ([C-600/23](#))

↘ Opći sud u biti je potvrdio odluku kojom je Komisija utvrdila da je sedam velikih investicijskih banaka između 2007. i 2011. sudjelovalo u zabranjenom sporazumu u sektoru europskih državnih obveznica razmjenom osjetljivih informacija i praksama čiji je cilj stjecanje neopravdane prednosti na primarnom i sekundarnom tržištu. Komisija je društvima Nomura, UBS i UniCredit izrekla 371 milijuna eura novčanih kazni, dok društva Bank of America, Natixis i NatWest nisu bila kažnjena zbog zastare ili primjene pokajničkog programa. Što se tiče društva Portigon, njegova je novčana kazna utvrđena u iznosu od nula eura zbog njegova negativnog neto prihoda. Nakon što je pred njim šest od tih banaka pokrenulo postupak, Opći sud potvrdio je postojanje jedinstvene i trajne povrede kao i odgovornosti ustanova za radnje njihovih trgovaca, pri čemu je neznatno smanjio novčane kazne izrečene Nomuri zbog Komisijine pogreške u izračunu i UniCreditu jer je razdoblje utvrđeno za njegovo protutržišno ponašanje bilo predugo određeno. Naposljetku, Opći sud potvrdio je legitiman interes Komisije da utvrdi povredu i u pogledu društava Bank of America i Natixis, čak i bez izricanja novčane kazne, s obzirom na to da je njihovo utvrđivanje pridonijelo pojašnjenju dosegaj tajnog sporazuma.

 Presuda od 26. ožujka 2025. u predmetima UBS Group i UBS/Komisija, Natixis/Komisija, UniCredit i UniCredit Bank/Komisija, Nomura International i Nomura Holdings/Komisija, Bank of America i Bank of America Corporation/Komisija i Portigon/Komisija (Europske državne obveznice) ([T-441/21](#), [T-449/21](#), [T-453/21](#), [T-455/21](#), [T-456/21](#), [T-462/21](#))

Pravosudna suradnja

Područje slobode, sigurnosti i pravde obuhvaća mjere za promicanje pravosudne suradnje među državama članicama. Ta se suradnja temelji na uzajamnom priznavanju presuda i sudskih odluka te se njome nastoje uskladiti nacionalna prava radi borbe protiv prekograničnog kriminaliteta jamčenjem zaštite prava žrtava, osumnjičenika i zatvorenika u Uniji.

✎ Bivša čelnica ETA-e, koja je već osuđena u Francuskoj na 20 godina zatvora za kaznena djela povezana s terorizmom, kazneno je progonjena u Španjolskoj zbog istog napada počinjenog 1997., čime bi se njezina ukupna kazna mogla povećati na najmanje 50 godina bez zakonskog ograničenja. Nakon što ga je španjolski sud upitao o primjeni načela *ne bis in idem*, Sud je podsjetio na to da se protiv neke osobe ne može dva puta voditi kazneni progon u Uniji za ista djela, čak i ako se pravna kvalifikacija razlikuje među državama. Na španjolskom je sudu da provjeri jesu li činjenice o kojima je presuđeno u Francuskoj materijalno istovjetne onima za koje se osoba kazneno progoni u Španjolskoj.

 Presuda od 11. rujna 2025. u predmetu MSIG ([C-802/23](#))

Privatnost

Europska unija donijela je detaljne propise za zaštitu osobnih podataka. Obrada i čuvanje tih podataka trebaju poštovati uvjete predviđene tim propisima te biti ograničeni na ono što je strogo nužno i ne smiju nerazmjerno zadirati u pravo na privatni život.

✎ Ženska osoba otkrila je da se u neistinitom oglasu objavljenom na rumunjskoj internetskoj stranici www.publi24.ro navodi da ona nudi seksualne usluge te da isti sadržava njezine fotografije i telefonski broj korištene bez njezina pristanka. Društvo Russmedia Digital, operator internetske stranice, za sat vremena povuklo je oglas, ali je on već kopiran na druge stranice. Nakon što je ishodila naknadu štete u prvostupanjskom postupku, te nakon što to je društvo oslobođeno u žalbenom postupku, uz obrazloženje da je bilo samo davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju, ta je žena predmet uputila Žalbenom sudu u Cluju, koji je pitao Sud o obvezama koje ima internetsko tržište s obzirom na Opću uredbu o zaštiti podataka (GDPR). Sud je presudio da je operator internetske stranice za trgovanje odgovoran za obradu osobnih podataka sadržanih u oglasima objavljenima na njegovoj platformi i da mora, prije bilo kakve objave, identificirati oglase koji sadržavaju osjetljive podatke, provjeriti identitet ili izričitu privolu ispitanika i odbiti objavu ako nema te privole. Pojasnio je i da operator mora uspostaviti tehničke mjere kako bi spriječio neovlašteno umnožavanje osjetljivih oglasa na drugim stranicama i da se ne može pozvati na izuzeće od odgovornosti predviđeno Direktivom o elektroničkoj trgovini kako bi izbjegao obveze propisane OUZP-om.

 Presuda od 2. prosinca 2025. u predmetu [Russmedia Digital i Inform Media Press \(C-492/23\)](#)

✎ Jedna udruga osporila je pred francuskim nadležnim tijelom za zaštitu podataka obvezu nametnutu korisnicima usluge SNCF Connect da pri online kupnji navedu „gospodin“ ili „gospođa“, tvrdeći da ta obrada podataka o spolnom identitetu prema Općoj uredbi o zaštiti podataka (GDPR) nije nužna. Sud je podsjetio na to da se mogu prikupljati samo strogo korisni podaci i da je obrada zakonita samo ako je nužna za izvršenje ugovora ili ako je opravdana jasno objašnjenim legitimnim interesom. Naposljetku, Sud je pojasnio da se ta obrada ne može opravdati legitimnim interesom ako nije najavljena, ako prelazi ono što je strogo nužno ili ako postoji opasnost od povrede temeljnih prava, osobito u području rodne diskriminacije. Prikupljanje podataka o načinu oslovljavanja klijenata nije objektivno neophodno, osobito kada mu je svrha personalizacija poslovne komunikacije.

 Presuda od 9. siječnja 2025. u predmetu [Mousse \(C-394/23\)](#)

↘ Jednoj austrijskoj klijentici odbijen je ugovor o telefonskoj usluzi od 10 € mjesečno nakon što ju je privatna tvrtka, na potpuno automatiziran način, ocijenila kreditno nesposobnom. Austrijski sud utvrdio je da to društvo nije poštovalo Opću uredbu o zaštiti podataka (GDPR) jer nije objasnilo kako je donijelo svoju odluku. Sud je utvrdio da ispitanik ima pravo na razumljivo objašnjenje, kada se njegovi osobni podaci obrađuju: potrebno je navesti koji su podaci upotrijebljeni i kako su utjecali na rezultat, po mogućnosti pokazujući što bi se promijenilo da su se neki podaci razlikovali. Poduzeće se ne može skrivati iza poslovne tajne kako bi odbilo otkrivanje tih informacija; a ako se poziva na takvu tajnu, na sudu je ili na nadzornom tijelu da odluči do koje se mjere pristup može odobriti.

 Presuda od 27. veljače 2025. u predmetu Dun & Bradstreet Austria ([C-203/22](#))

↘ Philippe Latombe, francuski državljanin, zatražio je poništenje odluke Europske komisije kojom se odobrava prijenos osobnih podataka iz Europske unije u Sjedinjene Američke Države. Po njegovu mišljenju, američki sustav ne pruža dovoljnu zaštitu, posebno zbog nedostatka neovisnosti Data Protection Review Courta (DPRC) i masovnog prikupljanja podataka od strane američkih obavještajnih službi. Opći je sud odbio tužbu. Smatrao je da je SAD ojačao svoj pravni okvir za zaštitu podataka od donošenja novog Izvršnog naloga iz 2022. i da DPRC ima dostatna jamstva neovisnosti. Naime, suće se može razriješiti samo iz valjanog razloga, a na njihov rad ne mogu utjecati obavještajna tijela. Opći sud smatrao je i da skupno prikupljanje podataka nije u suprotnosti s pravom Unije, jer DPRC provodi sudski nadzor *a posteriori*. Osim toga, Europska komisija i dalje će biti obvezna kontinuirano pratiti usklađenost s tim okvirom i moći će suspendirati odluku ako se zaštita koju pruža američki sustav smanji.

 Presuda od 3. rujna 2025. u predmetu Latombe/Komisija ([T-553/23](#))

↘ Opći sud naložio je Europskoj komisiji da njemačkom građaninu čiji su osobni podaci preneseni u Sjedinjene Američke Države prilikom prijave za događaj na internetskoj stranici Konferencije o budućnosti Europe isplati 400 eura naknade štete. Korištenjem opcije „spajanje putem Facebooka“ na EU Loginu IP adresa zainteresirane osobe prosljeđena je društvu Meta Platforms bez odgovarajućeg jamstva i na temelju tada primjenjive odluke o primjerenosti. Opći sud smatrao je da taj prijenos treba pripisati Komisiji, koja nije poštovala nijedan od uvjeta predviđenih pravom Unije za slanje podataka trećoj zemlji. Priznao je postojanje dovoljno ozbiljne povrede pravnog pravila kojim se dodjeljuju prava pojedincima, kao i neimovinske štete povezane s nesigurnošću u pogledu obrade podataka, što dovodi do izvanugovorne odgovornosti Unije.

 Presuda od 8. siječnja 2025. u predmetu Bindl protiv Komisije ([T-354/22](#))

Zaštita okoliša

Sud Europske unije i zaštita okoliša

[Pogledati video](#)

Europska unija zalaže se za očuvanje i poboljšanje kvalitete okoliša i za zaštitu zdravlja ljudi. Ako Sud utvrdi povredu prava Unije, dotična država članica mora postupiti u skladu s presudom u najkraćem roku. Ako Komisija smatra da država članica nije postupila u skladu s presudom, može podnijeti novu tužbu kojom će zahtijevati izricanje novčanih sankcija.

↘ Grčka je osuđena jer nije postupila u skladu s presudom iz 2014. godine kojom joj je naloženo da prestane koristiti odlagalište u Nacionalnom morskom parku Zakynthos, zaštićenom staništu kornjače vrste *Caretta-Caretta*. Unatoč komunikaciji s Komisijom između 2014. i 2023., odlagalište nije zatvoreno ni prilagođeno u skladu s europskim direktivama o otpadu te je do kraja 2017. nastavilo primati otpad. Utvrdivši tu trajnu povredu, Sud je Grčkoj izrekao novčanu kaznu u iznosu od 12.500 eura po danu kašnjenja do potpunog izvršenja presude, kao i paušalni iznos od 5,5 milijuna eura zbog težine i trajanja povrede, njezinih rizika za zdravlje i okoliš te opetovanih povreda Grčke u gospodarenju otpadom.

Presuda od 9. listopada 2025. u predmetu Komisija/Grčka (Izvršenje presude o odlagalištu Zakintos) ([C-368/24](#))

↘ U Italiji je zbog lošeg upravljanja komunalnim otpadnim vodama ponovno pokrenut postupak protiv države pred Sudom. Više od 20 godina nakon isteka rokova predviđenih primjenjivom europskom direktivom i gotovo deset godina nakon prve presude donesene 2014., nekoliko talijanskih aglomeracija nastavilo je ispuštati otpadne vode bez odgovarajućeg prikupljanja i pročišćavanja. U to je vrijeme Sud već utvrdio nedostatke u 41 aglomeraciji. Međutim, unatoč poboljšanjima, njih pet, među ostalim, na Siciliji i Dolini Aoste, još uvijek nije bilo usklađeno, a kod četiri od njih i dalje su postojali nedostaci u vrijeme rasprave održane u studenome 2024. S obzirom na tu situaciju, Europska komisija uputila je predmet Sudu radi izricanja financijskih sankcija. Sud je utvrdio da Italija nije pravodobno provela presudu iz 2014. te je presudio da ta produljena povreda ozbiljno šteti okolišu, posebno zato što su predmetna ispuštanja komunalnih otpadnih voda obavljena u osjetljiva područja. Stoga je Italiji naložio plaćanje paušalnog iznosa od 10 milijuna eura, zajedno s novčanom kaznom u iznosu većem od 13 milijuna eura za svako polugodište zakašnjenja do potpunog usklađivanja, uzimajući u obzir težinu povrede, njezino iznimno dugo trajanje i sposobnost plaćanja države članice.

Presuda od 27. ožujka 2025. u predmetu Komisija/Italija (Pročišćavanje komunalnih otpadnih voda) ([C-515/23](#))

✚ U Sloveniji je upravljanje odlagalištem otpada koje se nalazi u općini Teharje, poznatim pod nazivom Bukovžlak, dovelo do novog spora pred Sudom. Nekoliko je godina tamo odlagan iskopani materijal bez da su nacionalne vlasti provjeravale prisutnost drugog otpada ili poduzimale potrebne mjere za uklanjanje otpada koji nije obuhvaćen dozvolom, čime je stvoreno nezakonito odlagalište otpada. Presudom iz 2015. Sud je utvrdio da ta situacija predstavlja povredu prava Unije u području gospodarenja otpadom. Međutim, mjere potrebne za sanaciju lokacije nisu provedene u roku. S obzirom na to kontinuirano nedjelovanje, Europska komisija ponovno je pokrenula postupak pred Sudom radi izricanja financijske sankcije. Sud je presudio da Slovenija nije provela presudu iz 2015. unatoč vremenu koje joj je bilo na raspolaganju te smatra da se kašnjenja ne mogu opravdati, posebice, pandemijom bolesti COVID-19. Istaknuo je da je ta produljena povreda dovela do ozbiljnih rizika za okoliš i zdravlje ljudi tijekom više od devet godina. Slijedom toga, naložio je Sloveniji plaćanje paušalnog iznosa od 1,2 milijuna eura, uzimajući u obzir težinu i trajanje povrede kao i sposobnost plaćanja države članice.

 Presuda od 8. svibnja 2025. u predmetu Komisija/Slovenija (Odlagalište otpada Bukovžlak) ([C-318/23](#))

✚ Austrija je zatražila poništenje delegirane uredbe iz 2022. kojom je Europska komisija, pod strogim uvjetima, uključila određene aktivnosti povezane s nuklearnom energijom i prirodnim plinom u taksonomiju održivih ulaganja. Opći sud odbio je tu tužbu i potvrdio da Komisija nije prekoračila ovlasti koje joj je povjerio zakonodavac Unije. Smatrao je da proizvodnja nuklearne energije gotovo da ne dovodi do emisija stakleničkih plinova i da obnovljive energije još ne mogu same po sebi pouzdano isporučivati svu potrebnu električnu energiju. Opći sud također je smatrao da je Komisija u dovoljnoj mjeri uzela u obzir rizike povezane s nuklearnom energijom, a da nije morala zahtijevati višu razinu zaštite od postojećih standarda. Kad je riječ o prirodnom plinu, utvrđeno je da je njegovo uključivanje u skladu s pravom EU-a, jer se temelji na postupnom smanjenju emisija uz istodobno osiguravanje sigurnosti opskrbe energijom.

 Presuda od 10. rujna 2025. u predmetu Austrija/Komisija ([T-625/22](#))

✚ Španjolska i nekoliko organizacija galicijskih i asturijskih ribara osporili su uredbu Europske komisije o određivanju područja dubokomorskog ribolova na kojima se nalaze ili bi se na njima mogli pojaviti osjetljivi morski ekosustavi, u kojima je zabranjen ribolov pridnenim ribolovnim alatima. Opći sud odbio je njihove tužbe i potvrdio da se to određivanje temelji na pouzdanim znanstvenim kriterijima koji se temelje na dokazanoj ili vjerojatnoj prisutnosti zaštićenih vrsta i na značajkama ekosustava. Komisija nije bila dužna procijeniti učinak svake vrste alata ni gospodarske posljedice tih mjera. Opći sud također je smatrao da upotrijebljena metodologija, koja se temelji na savjetima Međunarodnog vijeća za istraživanje mora, ne prekoračuje marginu prosudbe Komisije. Naposljetku je odbio argumente koji se temelje na navodnoj povredi pravila zajedničke ribarstvene politike ili načela proporcionalnosti, pri čemu je istaknuo da se zabrana ne odnosi na cjelokupno pridneno ribarstvo i da nije dokazano da određeni pasivni ribolovni alati nemaju štetne učinke na te nestabilne ekosustave.

 Presuda od 11. lipnja 2025. u predmetima Španjolska/Komisija i Madre Querida i dr./Komisija ([T-781/22](#), [T-681/22](#))

Informacijsko društvo

Sud u digitalnom svijetu

[Pogledati video](#)

Europska unija ima ključnu ulogu u razvoju informacijskog društva radi stvaranja okruženja u kojem se potiče inovacija i konkurentnost, pri čemu štiti prava potrošača i pruža im pravnu sigurnost. Ona jamči pravedna i otvorena digitalna tržišta te uklanja prepreke prekograničnim internetskim uslugama na unutarnjem tržištu kako bi osigurala njihovo slobodno kretanje.

↘ Europska komisija odredila je u travnju 2023. internetsku trgovinu Zalando kao „vrlo veliku internetsku platformu“ u skladu s Aktom o digitalnim uslugama (DSA), jer njezine usluge mjesečno koristi više od 83 milijuna ljudi, što je znatno više od praga od 45 milijuna predviđenog uredbom. Zalando je osporavao to određivanje, ali je Opći sud odbio njegovu tužbu. Potvrdio je da Zalando doista predstavlja internetsku platformu, jer udomljuje treće prodavatelje putem svojeg „Partner Programma“, iako njegova vlastita djelatnost izravne prodaje (Zalando Retail) nije obuhvaćena tom kategorijom. Komisija je mogla smatrati da su svi korisnici bili izloženi informacijama trećih prodavatelja. Opći sud odbio je i argumente koji se temelje na povredi načela pravne sigurnosti, jednakog postupanja i proporcionalnosti, podsjećajući na to da takve platforme moraju podlijegati pojačanim obvezama kako bi se ograničili rizici od širenja opasnih ili nezakonitih proizvoda.

 Presuda od 3. rujna 2025., Zalando/Komisija ([T-348/23](#))

↘ Opći je sud poništio odluke kojima je Europska komisija utvrdila za 2023. godinu naknadu za nadzor koju plaćaju Facebook, Instagram i TikTok kao „vrlo velike internetske platforme“, u skladu s Aktom o digitalnim uslugama (DSA). Smatrao je da je metodologiju za izračun naknade, koja se temelji na prosječnom broju mjesečnih korisnika, trebalo donijeti u delegiranom aktu, a ne u običnim provedbenim odlukama, jer je ona ključan element izračuna. Međutim, budući da ne postoji pogreška koja utječe na obvezu tih platformi da plaćaju naknadu, Opći sud privremeno je zadržao na snazi učinke poništenih odluka, za vrijeme dok Komisija ne donese ispravnu metodologiju i nove odluke. Međutim, to prijelazno razdoblje ne može biti dulje od dvanaest mjeseci računajući od dana pravomoćnosti presuda.

 Presuda od 10. rujna 2025. u predmetima Meta Platforms Ireland/Komisija i Tiktok Technology/Komisija ([T-55/24](#), [T-58/24](#))

▼ Opći sud odbio je Amazonovu tužbu za poništenje odluke Europske komisije kojom se platforma Amazon Store određuje kao „vrlo velika internetska platforma” u skladu s Aktom o digitalnim uslugama (DSA), kojim se uvode pojačane obveze za usluge koje premašuju 45 milijuna korisnika u Uniji. Amazon se pozvao na povredu nekoliko temeljnih prava zajamčenih Poveljom EU-a o temeljnim pravima, uključujući povredu slobode poduzetništva, prava na vlasništvo, jednakosti pred zakonom, slobode izražavanja te prava na poštovanje privatnog života i povjerljivih informacija. Međutim, Opći sud smatrao je da su obveze propisane Aktom o digitalnim uslugama, iako mogu uzorkovati troškove i utjecati na organizaciju platforme, predviđene zakonom, proporcionalne i opravdane ciljem u općem interesu, a to je sprečavanje sistemskih rizika povezanih s vrlo velikim platformama, osobito širenja nezakonitih sadržaja i zaštite potrošača.

Iz toga je zaključio da se spornim mjerama, kao što su opcija preporučivanja bez izrade profila, javni repozitorij oglasa ili pristup istraživača podacima, ne ugrožava bit prava na koja se poziva, te da su iste popraćene strogim jamstvima u pogledu povjerljivosti i sigurnosti.

⚖️ Presuda od 19. studenog 2025. u predmetu Amazon EU/Komisija ([T-367/23](#))

Pristup dokumentima

Transparentnost javnog života ključno je načelo Unije. Stoga svaki građanin ili pravna osoba Unije može u načelu pristupiti dokumentima europskih institucija.

✎ Novinarka New York Timesa, zatražila je od Europske komisije pristup tekstualnim porukama koje su razmijenili predsjednica Ursula von der Leyen i direktor farmaceutskog društva Pfizer, smatrajući da su te poruke poslužile za pregovore o kupnji cjepiva protiv bolesti COVID-19. Komisija je odbila taj zahtjev tvrdeći da ne posjeduje tražene poruke. Međutim, Opći sud utvrdio je da su dana objašnjenja nejasna i promjenjiva te da Komisija nije jasno navela gdje i kako je tražila te dokumente, kao ni jesu li poruke bile izbrisane ili izgubljene. Osim toga, novinarka je dostavila vjerodostojne dokaze o tome da je vrlo vjerojatno došlo do takvih razmjena poruka. Opći sud smatrao je da europska institucija ne može jednostavno zaniijekati posjedovanje dokumenata bez ozbiljnih dokaza, osobito kad je riječ o tako važnim javnim odlukama. Stoga je poništio Komisijinu odluku o odbijanju pristupa dokumentima.

 Presuda od 14. svibnja 2025. u predmetu Stevi i The New York Times/Komisija ([T-36/23](#))

Uprava za istraživanje i dokumentaciju, u okviru svoje Zbirke kratkih prikaza, nudi pravnim stručnjacima „[Izbor glavnih presuda](#)” i „[Mjesečni bilten sudske prakse](#)” Suda i Općeg suda.

B

Uprava u službi pravde

A. Tajnikova uvodna riječ

Alfredo Calot Escobar

Tajnik Suda

Godina 2025. predstavljala je važnu prekretnicu u razvoju institucije — ambicioznu godinu, namijenjenu jačanju njezinih temelja uz istovremenu pripremu za nadolazeće transformacije.

U vrijeme pojave novih tehnologija, stanovitog restrukturiranja tržišta rada, ali i u kontekstu obilježenom velikim očekivanjima od Unije, vrijednosti na kojima se temelji funkcioniranje Suda — kvaliteta i brzina pravosuđa, bliskost građanima, jezična i kulturna raznolikost te optimalno upravljanje povjerenim mu resursima — moraju se ponovno istaknuti. Upravo kako bi se osiguralo očuvanje tih vrijednosti, Sud je proveo nekoliko strateških projekata osmišljenih da mu omoguće suočavanje s očekivanim promjenama.

Na pravosudnom je planu, 2025. bila prva puna godina od stupanja na snagu **djelomičnog prijenosa prethodnih postupaka sa Suda na Opći sud**. Sve službe institucije, koje su se dobro pripremile, osigurale su neometanu i kontroliranu provedbu reforme, što pokazuje njihovu sposobnost prilagodbe i sposobnost pružanja potpore obama sudovima u suočavanju s novim izazovima. Prvi pregled provedbe reforme bio je vrlo pozitivan s obzirom na to da su ostvareni svi ciljevi: prijenos pridonosi poboljšanju rješavanja predmeta i ostvarivanju svih koristi koje proizlaze iz reforme strukture Suda Europske unije, na korist svih pojedinaca. Istodobno su nova pravila o objavljivanju očitovanja u prethodnim postupcima uspješno primijenjena, te se njima osigurava bolje razumijevanje mehanizma prethodnog postupka i pravnih pitanja o kojima se raspravlja.

Približavanje Suda građanima također je bio jedan od prioriteta za ovu godinu. Službe institucije odgovorne za komunikaciju i informacijske tehnologije, koje djeluju u bliskoj suradnji, uložile su trajne napore u osmišljavanje nove internetske stranice Suda, koja uključuje potpuno redizajniranu tražilicu, kao i konsolidaciju sustava internetskog prijenosa rasprava. Istodobno je poboljšana raznolikost komunikacijskih kanala, osobito pokretanjem Curia Web TV-a, novog, modernog i edukativnog alata koji, kroz atraktivne audiovizualne formate, doprinosi boljem razumijevanju sudske djelatnosti Suda. Drugim riječima, institucija nije samo stvorila čitljiviju i korisniku prilagođeniju web stranicu, već je

također – nakon napora za jačanje svoje prisutnosti na društvenim mrežama – dovršila modernizaciju svoje politike vanjske komunikacije usmjerene na širu javnost i mlađe generacije.

Osim toga, privlačnost zaposlenja predstavljala je i srž **politike ljudskih resursa** Suda, koji je proveo brojne inicijative kako bi ojačao svoj kapacitet za poticanje interesa prijavljivanja kandidata iz svih država članica i svih profila. Institucija se tako upustila u stvaranje privlačnijih, uključivijih i transparentnijih postupaka zapošljavanja kako bi proširila krug kandidata zainteresiranih za pridruživanje Sudu. Neke su mjere bile izravno usmjerene na poboljšanje uvjeta stažiranja, kako bi se podrškom stažistima zajamčio jednak pristup svim mladim diplomantima koji žele upoznati instituciju. Ostale su se aktivnosti sastojale od pojačavanja aktivnosti podizanja svijesti kod država članica čiji su državljani manje zastupljeni unutar institucije, u stalnoj želji za jačanjem kulturne i jezične raznolikosti osoblja. Konačno, nekoliko je inicijativa omogućilo Sudu da i nadalje razvija svoju politiku pristupačnosti i uključivosti, pružajući osobama s invaliditetom priliku da se trajno pridruže instituciji i pomažući joj da postane sve ambicioznija u tom području.

Sud je, u skladu sa svojim inovativnim duhom, proveo važne tehnološke korake. Integracija i razvoj **alata temeljenih na umjetnoj inteligenciji** nastavljeni su, uz istodoban značajan rad na razvoju etičkog okvira koji je u potpunosti prilagođen zahtjevima sudske misije Suda. Od izrade Etičke povelje o integraciji umjetne inteligencije do razvoja specifičnih smjernica kojima se uređuje uporaba alata umjetne inteligencije unutar institucije, Sud je nastojao olakšati uporabu tih alata koji sve više obećavaju. Međutim, ovi alati zahtijevaju dobro razumijevanje njihovih ograničenja, rizika povezanih s njima i potrebe da se uvijek osigura ljudski nadzor. Sud je stoga nastavio odlučno – ali i oprezno – napredovati, osobito proširujući tečajeve osposobljavanja ponuđene osoblju kako bi mu se pružila podrška u ovim novim primjenama.

Snažne vrijednosti, jasne ambicije i trajna predanost kvaliteti europskog pravosuđa: to je ukratko sažetak ove 2025. godine kojom se službe institucije ponose.

B. Najvažniji događaji u godini

↘ 2025. godina: ključna godina za reformu pravosudnog sustava Unije

Godina 2025. označila je prvu punu godinu provedbe djelomičnog prijenosa nadležnosti za odlučivanje u prethodnim postupcima sa Suda na Opći sud, te predstavlja dovršetak dugotrajnog procesa. Temelji ove reforme položeni su Ugovorom iz Nice (2001.), a potom potvrđeni reformom sudske arhitekture 2015. godine.

Njezin je cilj bio poboljšati učinkovitost sudskog sustava Unije osiguravanjem bolje ravnoteže radnog opterećenja između Suda i Općeg suda. To je omogućeno udvostručenjem broja sudaca Općeg suda, koje je bilo u potpunosti dovršeno 2022. godine, što mu je omogućilo potrebne kapacitete za obradu dodatnih predmeta.

Njezina provedba zahtijevala je značajne izmjene Statuta i Poslovnika. Izmjene Statuta, koje je predložio Sud, usvojili su Europski parlament i Vijeće Europske unije. Izmjene poslovnika, koje su uslijedile nakon izmjene Statuta kako bi se osigurala njegova provedba, odobrilo je Vijeće.

Završna faza ove reforme dovršena je 1. listopada 2024. početkom primjene novih pravila kojima se provodi djelomični prijenos nadležnosti u prethodnom postupku na Opći sud, te se moderniziraju postupci pred obama sudovima. Nakon jedne cijele godine njezine primjene, početna procjena reforme pokazuje da su Sud i Opći sud u potpunosti integrirali te nove načine postupanja, na zadovoljstvo svih sudionika u prethodnom postupku.

Što je prethodni postupak?

Pravo Unije dio je nacionalnog prava svake države članice Unije. Iz toga slijedi da se na pravo Unije može pozivati pred nacionalnim sudovima koji ga izravno primjenjuju.

U slučaju dvojbe o načinu na koji treba tumačiti pravo Unije u određenom predmetu, nacionalni suci mogu i, u određenim slučajevima, moraju uputiti pitanja Sudu, i u određenim posebnim područjima, Općem sudu. Tako mogu dobiti pojašnjenja o značenju neke odredbe prava Unije, pa čak i o njezinoj valjanosti. To im omogućuje da ispravno i dosljedno primjenjuju pravo Unije.

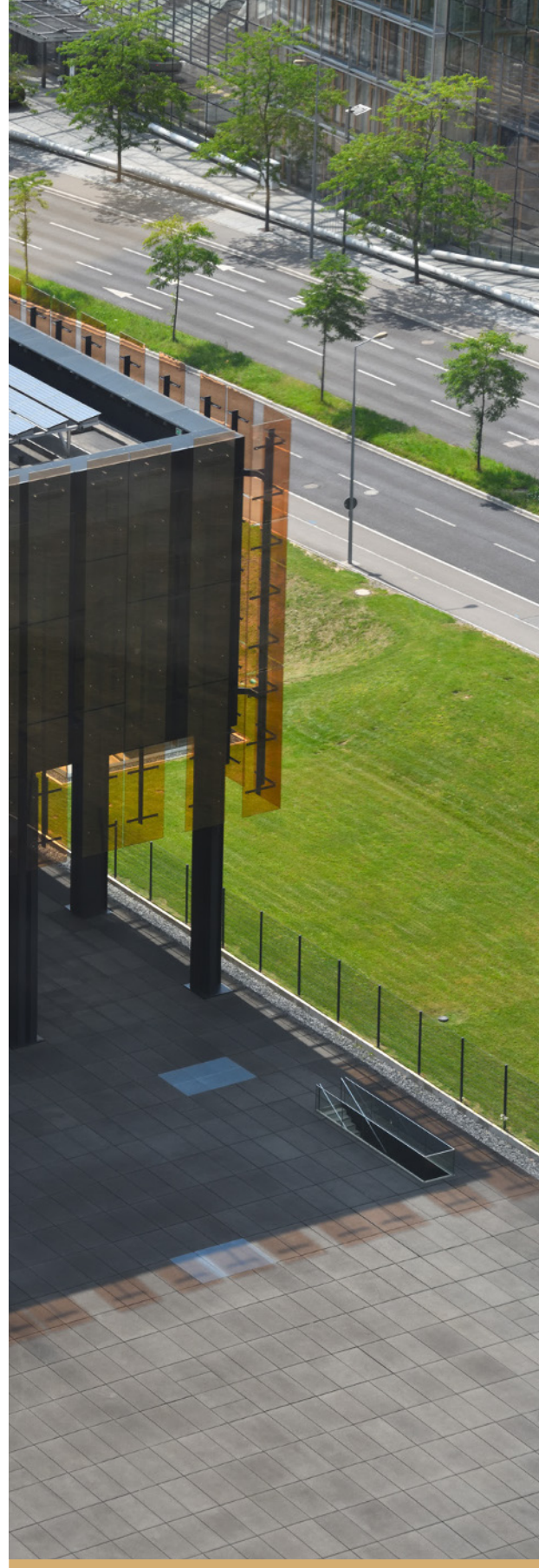
Nadležnost Općeg suda za prethodne odluke

Opći sud sada ima nadležnost za ispitivanje zahtjeva za prethodnu odluku koji se odnose na posebna područja koja su jasno određena, dovoljno odvojiva od drugih područja i koja su dovela do opsežne sudske prakse Suda. Tom se reformom tako omogućuje stvarno ublažavanje radnog opterećenja Suda tako što se na Opći sud prenose prethodna pitanja iz nekoliko posebnih područja, odnosno 1./ zajedničkog sustava PDV-a, 2./ trošarina, 3./ Carinskog zakonika, 4./ razvrstavanja robe u carinsku tarifu, 5./ odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja, kašnjenja ili otkazivanja i 6./ sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova.

Jedinstveno kontaktno mjesto: učinkovit postupak

Reformom nije izmijenjen postupak podnošenja zahtjeva za prethodnu odluku: svi se zahtjevi i dalje podnose Sudu. Međutim, mehanizam „jedinstvenog kontaktnog mjesta“ omogućuje identificiranje zahtjeva koji spadaju u nadležnost Općeg suda. Odluku o zadržavanju predmeta pred Sudom ili o njegovu prosljeđivanju donosi ili predsjednik Suda, nakon savjetovanja s potpredsjednikom i prvim nezavisnim odvjetnikom, ili Sud na općoj sjednici.

Dva specijalizirana vijeća Općeg suda, koja u načelu zasjedaju u sastavu od pet sudaca, sada su nadležna za odlučivanje o tim predmetima. Osim toga, neki suci Općeg suda također su određeni za obavljanje dužnosti nezavisnog odvjetnika Općeg suda kako bi se osigurao postupak ekvivalentan onomu na Sudu.

Žalba i preispitivanje

U prethodnim postupcima, s obzirom na prirodu postupka, na odluke koje donese Opći sud ne može se uložiti nikakva žalba Sudu. Međutim, postoji mehanizam preispitivanja: u roku od mjesec dana prvi nezavisni odvjetnik Suda može predložiti Sudu da preispita odluku Općeg suda u slučaju ozbiljne opasnosti od ugrožavanja jedinstva ili dosljednosti prava Unije.

Pregled nakon jedne godine

Otkako je reforma stupila na snagu, novo jedinstveno kontaktno mjesto već je obradilo gotovo stotinu prethodnih postupaka. Gotovo 85 % njih prosljeđeno je Općem sudu jer su se odnosili isključivo na šest posebnih područja nadležnosti predviđenih mehanizmom.

Zahtjevi za prethodnu odluku kod Općeg suda – Predmeti postupka

	2024	2025
Zajednički sustav PDV-a	8	24
Trošarine	6	7
Carinski zakonik	1	8
Razvrstavanje robe u carinsku tarifu	1	7
Odšteta i pomoć putnicima (uskraćivanje ukrcaja, kašnjenje ili otkazivanje)	3	18
Sustav trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova	-	1
Ukupno	19	65

Opći je sud u 2025. obradio prve predmete prenesene u okviru novog sustava. Tako je riješeno šesnaest predmeta, pri čemu nije bilo potrebno održati raspravu niti tražiti mišljenje. U većini od njih – jedanaest – odlučeno je rješenjem. Pet predmeta riješeno je presudom. Vrijeme obrade bilo je posebno kratko: prosječno 10,9 mjeseci za predmete riješene presudom, od jedinstvenog kontaktnog mjesta do konačne odluke (prosječno 6,2 mjeseca ako se uzmu u obzir predmeti u kojima je odlučeno presudom ili rješenjem).

Mehanizam stoga djeluje učinkovito, a početni rezultati pokazuju da reforma ostvaruje svoje ciljeve: ubrzanje rješavanja predmeta i uravnoteženje radnog opterećenja sudova Unije u službi građana i poduzetnika.

Želite li saznati više?

Kako bi se pravnim stručnjacima, a osobito nacionalnim sucima, omogućilo bolje razumijevanje funkcioniranja jedinstvenog kontaktnog mjesta i kriterija podjele nadležnosti, institucija je objavila [dokument](#) o provedbi novih pravila o djelomičnom prijenosu nadležnosti za odlučivanje u prethodnim postupcima na Opći sud. Taj dokument, koji je dostupan na internetskoj stranici Suda, nabraja zahtjeve podnesene tijekom prve godine nakon stupanja na snagu i za svaki pojedinačno navodi je li prosljeđen Općem sudu ili je ostao pred Sudom, uz navođenje odgovarajućih razloga.

<https://curia.europa.eu/site/article50breport>

Podjela nadležnosti između Suda i Općeg suda

[Pogledajte video](#)

↘ Povećanje transparentnosti europskog pravosuđa

Godina 2025. označava važnu prekretnicu u komunikacijskoj politici Suda. S obzirom na tehnološki razvoj i nastojanje da europsko pravosuđe postane razumljivije i bliže građanima, institucija je produbila nekoliko inicijativa za modernizaciju svojih informacijskih kanala i promicanje boljeg razumijevanja njezine misije i aktivnosti u javnosti.

Nove društvene mreže za približavanje građanima

Društvene mreže danas su dio svakodnevnog života građana i važan su izvor informacija za mnoge od njih, uključujući mlade generacije. Kako bi odgovorio na tu potrebu i time osigurao širenje pouzdanih i točnih informacija o svojim aktivnostima što je moguće bliže građanima, Sud je diversificirao svoju prisutnost na društvenim mrežama, otvorivši u 2025. račune na četiri nove platforme: Bluesky, Threads, WhatsApp i Instagram.

Zahvaljujući ovim novim kanalima, koji nadopunjuju informativnu ponudu Suda na LinkedInu, X-u, YouTubeu i Mastodonu, Sud može doprijeti do novih publika i komunicirati – na način prilagođen njihovim potrebama i izravno s njima – o svojim aktivnostima i o važnosti svoje uloge u zaštiti prava građana i očuvanju Europe utemeljene na demokratskim vrijednostima.

Na taj način javnost može, u svakom trenutku i na svakom mjestu, raspolagati jasnim informacijama o pravosudnoj djelatnosti Suda, dopunjenom, od početka 2026., inovativnom i poboljšanom audiovizualnom ponudom pokretanjem nove audiovizualne platforme Curia Web TV.

Prisustvovati raspravama Suda iz cijele Europe

Ključni dio postupka, rasprave pred Sudom i Općim sudom, koje se održavaju u Luksemburgu, javne su i otvorene za sve građane. Kako bi se osigurala transparentnost i dostupnost pravosuđa za 450 milijuna europskih građana, na koje se izravno odnose odluke sudova Unije, Sud je uspostavio mehanizam kojim se svakomu omogućuje da sudjeluje na raspravama na daljinu, a da pritom ne mora putovati u Luksemburg.

Naime, od travnja 2022. institucija je odlučila, kao pilot-projekt, na svojoj internetskoj stranici staviti na raspolaganje uslugu reemitiranja – s odgodom – rasprava velikog vijeća i punog sastava Suda, usporedo s prijenosom uživo rasprava za objavu presuda i iznošenje mišljenja. Uspjeh ove pilot-faze doveo je do uvođenja posebne odredbe u [Poslovnik Suda](#), kako bi se ovaj sustav učinio trajnim, ali i kako bi se otvorila mogućnost prijenosa određenih rasprava pred vijećima od pet sudaca u slučajevima u kojima predmet to opravdava. Osim toga, kako bi se bolje razumio kontekst predmeta i diskusija između stranaka i sudaca tijekom rasprave, svakom prijenosu rasprave prethodi kratko objašnjenje predmeta od strane službenika za tisak u audiovizualnom obliku, koje se također prenosi na internetskoj stranici Suda i na društvenim mrežama.

Što se tiče Općeg suda, prenošenje usmenih rasprava, objave presuda ili iznošenja također je uključeno u njegov poslovnik. Budući da je Opći sud trebao utvrditi pravila i načine provedbe navedenog reemitiranja, on je u veljači 2025. donio odluku o reemitiranju objava presuda ili iznošenja mišljenja. U skladu s tom odlukom, prvo prenošenje održano je u svibnju, kada je jedna presuda velikog vijeća objavljena uživo. U rujnu su uslijedile još dvije.

Ovo jačanje audiovizualne komunikacije institucije stoga omogućuje Sudu da u potpunosti iskoristi tehnološki potencijal koji se ubrzao tijekom zdravstvene krize 2020., ali prije svega da omogući svima zainteresiranima za njegovu sudsku djelatnost, bilo da su pravni stručnjaci ili budući pravni stručnjaci (nacionalni suci, odvjetnici, agenti vlada država članica i institucija Unije, profesori, studenti), novinari ili, općenito, svaki građanin koji želi saznati više o misiji institucije, da mogu pratiti rasprave pod istim uvjetima kao i osobe koje su fizički prisutne u raspravnim dvoranama, bez obzira na to gdje se nalazili, bez potrebe za putovanjem u Luksemburg.

Transparentnija sudska rasprava

U istom duhu otvorenosti, Sud je u 2025. nastavio provoditi odluku donesenu u 2024. da će nakon zaključenja predmeta objavljivati na internetu pisana očitovanja koja su u prethodnim postupcima podnijeli različiti sudionici u prethodnom postupku (stranke pred nacionalnim sudom, institucije, države članice), osim ako se isti tomu ne usprotive. Kako bi se pojednostavilo njihovo pregledavanje, tim se očitovanjima može pristupiti putem tražilice Suda na njegovoj internetskoj stranici, što svakoj zainteresiranoj osobi omogućuje da se upozna sa stajalištima zauzetima tijekom rasprave pred Sudom ili Općim sudom prije donošenja presude u prethodnom postupku.

Modernizacija komunikacijskih proizvoda radi obraćanja široj javnosti

U skladu s navedenim ciljem povećanja dostupnosti sudske prakse ne-specijalistima, Sud je nastavio modernizirati jedan od svojih vodećih proizvoda, odnosno priopćenja za medije. Krajem 2023. godine ona su redizajnirana kako bi nudila kraće, strukturiranije sažetke koji bolje odgovaraju očekivanjima medija i šire javnosti. Ta je reforma započela 2025. objavom jasnijih, sažetijih i privlačnijih priopćenja za tisak, napisanih pristupačnijim jezikom. Većina od njih popraćena je „sažetkom“, tj. rezimeom namijenjenim olakšavanju njihove ponovne uporabe od strane medija.

Istodobno je Sud pokrenuo novi komunikacijski alat: audiovizualne objašnjavajuće kapsule, koje imaju oblik kratkih debriefinga koje predstavljaju suci koji su sudjelovali u predmetu, sada se emitiraju nakon izricanja najvažnijih presuda. Ovaj inovativni mehanizam omogućuje da se u nekoliko minuta objasne odluke koje pobuđuju snažan medijski interes, uvijek na jasnom i razumljivom jeziku. Prva kapsula, objavljena u lipnju, odnosila se na talijanski predmet [C-460/23 Kinsa](#): objašnjenje je na jeziku postupka, talijanskom, iznio predsjednik Suda, Koen Lenaerts. S titlovima na 24 službena jezika Unije, kapsula je objavljena na internetu odmah nakon izricanja presude na internetskoj stranici Curia i istovremeno emitirana na društvenim mrežama. Ostvarila je pravi uspjeh, s gotovo 20 000 pregleda na LinkedInu. U 2025. na mrežnim stranicama i društvenim mrežama emitirano je 12 takvih objašnjavajućih videozapisa o presudama velikog vijeća Suda.

Zahvaljujući tim inicijativama Sud je u 2025. nastavio raditi na transparentnijem i pristupačnijem europskom pravosuđu koje je bliže građanima, pri čemu je prilagodio svoje formate za komunikaciju novim očekivanjima javnosti.

↘ Suradnja sa sudovima u Europi

Pravo Europske unije primjenjuje se u svim državama članicama, te time predstavlja zajednički skup pravnih propisa koji se temelji na zajedničkim vrijednostima na kojima počiva Europska unija. Kako bi se ojačala ta pravna zajednica i osiguralo ujednačeno tumačenje prava Unije, Sud Europske unije, čak i izvan postupaka pred njegovim dvama sudovima, odavno je uključen u otvoren i neprekidan dijalog sa sucima iz država članica – ustavnim i vrhovnim sudovima država članica ili prvostupanjskim i žalbenim sudovima – ali i s međunarodnim pravosudnim mrežama i sudovima, kao što je Europski sud za ljudska prava, s kojima razmjenjuje najbolje prakse za poboljšanje kvalitete pravosuđa. Ovaj dijalog, koji se odvija u obliku konferencija i sastanaka održanih i na Sudu i u državama članicama, bio je osobito plodan u 2025. godini.

„EUnited in Diversity” u Sofiji

Konferencija „EUnited in Diversity” održana 2021. u Rigi (Latvija) i dodatno produbljena na svojem drugom izdanju u Haagu 2023., treći se put održala krajem ljeta 2025. pod pokroviteljstvom Ustavnog suda Republike Bugarske u Sofiji. Ove dvogodišnje konferencije okupljaju predstavnike Suda i nacionalnih ustavnih sudova s ciljem jačanja dijaloga između tih sudova i promicanja interakcije između općeg pravnog poretka Europske unije i nacionalnih pravnih sustava država članica.

Usredotočivši se na temu „Uloga ustavnih sudova u zajedničkom pravnom poretku Europske unije”, u izdanju za 2025. razmatran je pojam „ustavno pravosuđe” u Uniji, okupljajući ustavne sudove (ili sudove koji vrše ustavnu nadležnost) iz 21 države članice. Program je uključivao četiri panela o podjeli nadležnosti između EU-a i država članica uređenoj načelom delegiranja, zaštiti identiteta EU-a u kriznim vremenima, odnosu između nacionalnog ustavnog prava i prava EU-a u državama članicama te tumačenju i primjeni prava EU-a kako bi se osigurala dosljednost i ustaljenost zajedničkog pravnog poretka.

Konferencija je također pružila priliku visokim upravnim dužnosnicima iz sudjelujućih institucija da se susretnu s ciljem olakšavanja razmjene najboljih praksi te da rasprave o pitanjima od zajedničkog interesa. Glavna tema ovog okruglog stola, na kojem je Sud zastupala njegova glavna direktorica za informiranje, odnosila se na „utjecaj digitalnih tehnologija na rad sudova”.

Forum sudaca na Sudu

Početak prosinca 2025. tradicionalni Forum sudaca, održan na Sudu, okupio je 148 sudaca iz žalbenih i prvostupanjskih sudova svih država članica. Teme o kojima se raspravljalo na različitim radnim sastancima uključivale su nedavni razvoj prethodnog postupka, nedavnu sudsku praksu u području azila i imigracije, novu nadležnost Općeg suda u području zahtjeva za prethodnu odluku, nedavnu sudsku praksu u području europskog uhitbenog naloga i pravosudne suradnje u građanskim stvarima.

Ovaj forum, koji je Sud prvi put organizirao 1968. godine, povezuje članove Suda i Općeg suda sa sucima iz država članica. On omogućuje uspostavljanje neformalnih veza i promicanje ujednačene primjene prava Unije od strane nacionalnih sudaca, koji su redovni suci europskog prava, razmjenu ideja o zajedničkim pitanjima i promicanje međusobnog poznavanja i razumijevanja različitih pravnih sustava, kao i suradnje među sudovima.

Sastanak Pravosudne mreže Europske unije u Lisabonu

U studenom je u Lisabonu (Portugal) održan sedmi godišnji sastanak predstavnika Pravosudne mreže Europske unije (RJUE). Osnovana 2017. godine na inicijativu Suda tijekom foruma sudaca posvećenog 60. obljetnici Rimskih ugovora, RJUE ima za cilj ojačati sudsku suradnju u Europi u interesu kvalitetnog pravosuđa. RJUE se sastoji od 78 ustavnih i vrhovnih sudova država članica te vrhovnih sudova četiriju trećih zemalja (Islanda, Lihtenštajna, Ujedinjene Kraljevine i Ukrajine) te predstavlja stalni forum za razmjenu informacija među svojim članovima. Uspostavljavajući neformalnu suradnju i dijalog između najviših sudova Europe, ona dopunjuje mehanizam formalne suradnje koji je utjelovljen u postupku povodom zahtjeva za prethodnu odluku.

Budući da sastanke RJUE-a sada organiziraju nacionalni sudovi uz potporu Suda, sastanak u 2025. organizirali su portugalski Ustavni sud, Vrhovni sud i Vrhovni upravni sud. Prisustvovalo je šezdeset predstavnika, iz dvadeset država članica, jedne treće zemlje, kao i četiriju drugih europskih mreža. Govori i rasprave sudionika usredotočili su se na budućnost suradnje unutar mreže i na opseg obveze nacionalnih sudova koji odlučuju u zadnjem stupnju da upute zahtjev za prethodnu odluku.

Susreti s Europskim sudom za ljudska prava

Europski sud za ljudska prava i Sud Europske unije dva su glavna aktera u zaštiti temeljnih prava u Europi. Ta dva suda pripadaju dvjema različitim organizacijama (Vijeće Europe za prvi, Europska unija, za drugi), ali na komplementaran način nastoje ostvariti iste ciljeve, koji se temelje na zajedničkom skupu vrijednosti: ljudsko dostojanstvo, sloboda, demokracija, zaštita ljudskih prava, poštovanje vladavine prava, zaštita manjina, tolerancija, nediskriminacija, solidarnost i održavanje područja mira i pravde u Europi. Tako osiguravaju održavanje bliskog odnosa koji se temelji na redovitim sastancima, kako bi podijelili svoj razvoj sudske prakse i diskutirali o pitanjima od zajedničkog interesa i zajedničkim izazovima. Stoga se svake godine članovi oba suda sastaju u Luksemburgu ili Strasbourgu kako bi održali tu komplementarnost i suradnju u korist zaštite temeljnih prava u Europi.

Ove je godine sastanak održan u studenom na Sudu u Luksemburgu. Članovi dvaju sudova sudjelovali su na nekoliko okruglih stolova o slobodi izražavanja u digitalnom dobu, najboljem interesu djeteta u slučajevima prekogranične otmice djece i pravnim i fizičkim preprekama pristupu postupcima azila. Službeni sastanak također je pružio priliku predsjednicima sudova da razgovaraju o izazovima s kojima se suočava pravosuđe, što je rezultiralo [audiovizualnim intervjuom](#).

Predsjednici su posebno naglasili važnost toga da građani u trenutnom geopolitičkom i društvenom kontekstu shvate što se nalazi u srži onoga što je izgrađeno tijekom posljednjih 75 godina: nastojanje da se osigura najbolji mogući život uspostavom mira, obnovom pravde i demokratskim funkcioniranjem društva.

<https://curia.europa.eu/site/ECHRvisit2025>

„Kad god dođe do konkretnog ugrožavanja neovisnosti pravosuđa, kad god se sloboda izražavanja okrene protiv vrijednosti koje treba promicati – pluralizma, tolerancije – korištenjem govora mržnje ili nasilja koji se razvijaju, valja podsjetiti na bit, na ono što je u srži onoga što moramo zaštititi.“

Mattias Guyomar,
predsjednik ESLJP-a

“Vladavina prava štiti građane, ali štiti i demokratski sustav, koji je sustav koji se mora moći razvijati od izbora do izbora i između izbora, koji mora uključivati civilno društvo, koji mora uključivati građane i skupine građana uključene u politiku. To sve dolazi do izražaja u širokoj lepezi presuda našeg suda, koje se često odnose na temeljne slobode.”

Koen Lenaerts,
predsjednik SEU-a

C. Odnosi s javnošću

Posjet Sudu

Sud radi na tome da instituciju približi građanima organiziranjem posjeta i seminara koji doprinose boljem razumijevanju prava Unije, zahvaljujući programima prilagođenima potrebama posjetitelja. Posjeti pružaju bolje razumijevanje uloge sudova Unije i praktičnog utjecaja njihove sudske prakse na svakodnevni život građana, dok seminari, namijenjeni uglavnom nacionalnim sucima, potiču dijalog između nacionalnih i europskih sudaca. Sud u svojim zgradama ugošćuje raznovrsne posjetitelje, ali također nudi i posjete u virtualnom obliku, posebice mrežni [pedagoški program](#) koji omogućuje srednjoškolcima da otkriju pravosuđe Unije iz svoje učionice. U 2025. godini u ovom je programu sudjelovalo 412 učenika srednjih škola.

15 987 posjetitelja, od čega

4647 stručnjaka u području prava

Virtualni posjetitelji: 4,2 %

2557 posjetitelja tijekom Dana otvorenih dana

2 080 priopćenja za medije

593 informativna dopisa

469 „kratkih obavijesti“

12 181 odgovor na zahtjev građana za informacije (putem telefonskih poziva i elektroničke pošte)

Razumjeti pravosuđe Unije

Zadaća službenikâ za odnose s javnošću Uprave za komunikaciju, po struci pravnikâ, jest pojasniti novinarima i drugim zainteresiranim osobama presude, rješenja i mišljenja, ali i predmete koji su u tijeku. Oni sastavljaju priopćenja za medije kako bi se novinare i stručnjake u stvarnom vremenu obavijestilo o odlukama Suda i Općeg suda. Oni također osobama koje su podnijele zahtjev [Službi za medije](#) Suda šalju redovite informativne dopise u kojima se najavljuju važna događanja iz sudskog kalendara (rasprave, objave i iznošenje mišljenja) kao i institucionalna događanja, te „kratke obavijesti“ o predmetima koji nisu obuhvaćeni priopćenjima. Osim toga, odgovaraju na poruke elektroničke pošte i pozive građana Sudu o različitim aspektima njegove aktivnosti (postupovne informacije, objašnjenje presude, uloga Suda, pomoć s internetskim stranicama itd.).

Ostanite informirani putem društvenih mreža Suda

Kako bi izravno i trenutačno distribuirao informacije, Sud djeluje na društvenim mrežama putem svojih računa na [LinkedIn](#)-u i [Mastodon](#)-u, svojih dvaju računa na X-u (jedan na [francuskom](#) i drugi na [engleskom](#) jeziku), kao i svojih računa na [Bluesky](#)-u i [Threads](#)-u. Sud također raspolaže kanalom na [WhatsApp](#)-u i kanalom na [YouTube](#)-u, koji emitira raznolik audiovizualni sadržaj na 24 službena jezika, uključujući animacije namijenjene široj javnosti kako bi se objasnilo kako sudska praksa Suda utječe na svakodnevni život građana, kao i emisije Curia Web TV-a. Na YouTubeu Sud je u 2025. objavio dvije nove animacije:

Pravosudna transparentnost

[Pogledajte video](#)

Što se događa ako neka zemlja ne poštuje pravo EU-a?

[Pogledajte video](#)

Pokrenut 2025. godine, [Instagram](#) profil Suda namijenjen je široj i mlađoj publici te promiče njegove aktivnosti putem vizualne i privlačne komunikacije.

Broj pratitelja na svim platformama Suda stalno raste, što pokazuje interes javnosti za njegove aktivnosti.

384 185 pratitelja na mreži LinkedIn
+ 29 % u odnosu na 2024.

5271 pratitelj na mreži Mastodon

3465 pratitelja na mreži Bluesky

2606 pratitelja na mreži Instagram

145 pratitelja na mreži Threads

164 725 pratitelja na mreži X

120 000 pratitelja na mreži YouTubeu
+ 33 % u odnosu na 2024.

Pratiti rasprave i odluke u stvarnom vremenu

Kako bi olakšao pristup svojoj pravosudnoj aktivnosti, Sud nudi uslugu prijenosa rasprava.

Objava presuda Suda i iznošenje mišljenja nezavisnih odvjetnika prenose se uživo. To vrijedi i za određene presude i mišljenja Općeg suda. Što se tiče rasprava pred Sudom, u skladu sa zahtjevima Poslovnika, one se prenose s odgodom. To se odnosi na rasprave pred punim sastavom, velikim vijećem ili, iznimno, vijećem od pet sudaca. Videozapis rasprave ostaje dostupan na stranici Curia mjesec dana.

Za najvažnije presude sudac koji je zasjedao u predmetu predstavlja odluku Suda u objašnjavajućoj audiovizualnoj kapsuli u trajanju od nekoliko minuta, na jasnom i razumljivom jeziku (vidjeti više u poglavlju „[Povećanje transparentnosti europskog pravosuđa](#)“).

Prije prijenosa rasprava, sažetak predmeta s objašnjenjem objavljuje se na jezicima rasprave na internetskoj stranici Suda i društvenim mrežama.

4

Institucija koja poštuje
okoliš

Već dugi niz godina Sud provodi ambicioznu politiku zaštite okoliša, koja podrazumijeva najviše standarde održivog razvoja i poštovanje prirodnih resursa. Ta je predanost od 2016. godine prepoznata dodjelom EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) registracije, certifikata kojim upravlja Europska unija, a koji se dodjeljuje organizacijama čije politike zaštite okoliša i održivi načini rada zadovoljavaju stroge standarde.

U 2024. godini (posljednjoj za koju je okolišna učinkovitost revidirana i potvrđena od strane odobrenog vanjskog revizora, u listopadu 2025.), Sud je ostvario novi napredak u zaštiti okoliša, kao i svake godine.

Što se tiče energije, Sud je još jednom značajno smanjio potrošnju za grijanje i električnu energiju. Ovaj je učinak još i značajniji s obzirom na to da je u 2024. pušten u pogon cijeli park postaja za punjenje električnih i hibridnih vozila.

Napori za smanjenje potrošnje papira također donose rezultate. Naročito se upotreba uredskog papira nastavlja oštro smanjivati, potaknuta promjenom radnih navika i nastavkom digitalizacije postupaka i dokumenata.

Emisije CO₂, koje su od 2015. znatno smanjene, sada pokazuju trend stabilizacije. Ovaj pozitivan razvoj odražava konkretan utjecaj projekata provedenih posljednjih godina, ali i svakodnevno sudjelovanje osoblja u aktivnostima planiranim u okviru EMAS politike.

Zahvaljujući razini okolišnih performansi postignutoj u 2024. godini i strogoj usklađenosti sa zahtjevima sustava EMAS, Sud je 2025. godine treći put obnovio svoju EMAS certifikaciju. On se stoga približava 2026. – koja će označiti 10. obljetnicu njegove EMAS registracije – s neizmijenjenom odlučnošću i ambicijom da ograniči svoj ekološki otisak.

Okolišni pokazatelji za vodu, otpad, papir, grijanje i električnu energiju odgovaraju onima iz 2024. Promjene su izračunane u odnosu na 2015., koja je referentna godina za sustav EMAS.

Okolišne mjere

- 🌿 Poboljšanje razvrstavanja otpada i smanjenje plastike za jednokratnu uporabu
- 🌿 Sudjelovanje u sustavu za dijeljenje bicikala Vel'OH! i poticanje biciklističkih i željezničkih putovanja za prekogranične putnike.
- 🌿 Postavljanje postaja za punjenje električnih vozila
- 🌿 Poboljšanje sustava za grijanje, ventilaciju, klimatizaciju i rasvjetu
- 🌿 Iskorištavanje 3466 m² fotonaponskih ćelija koje proizvode 350 204 kWh (što je ekvivalent godišnjim potrebama 92 luksemburška kućanstva)

Rezultati u brojkama

– 40,1 %
otpada u kategoriji „Uredi i
restorani“ (kg/EPRV)

– 25,6 %
potrošnje vode (m³/EPRV)

– 64,2 %
potrošnje papira (kg/EPRV)

– 29,3 %
potrošnje električne energije
(kWh/EPRV)

– 37,5 %
potrošnje energije za grijanje
(kWh/EPRV)

– 27,0 %
emisija CO₂
(kg CO₂/EPRV)

Ekvivalent punog radnog vremena (EPRV) jedinica je koja omogućuje mjerenje radnog opterećenja neovisno o razlikama u broju radnih sati službenika u tjednu koje postoje zbog različitih oblika radnih odnosa.

5

Pogledi prema
budućnosti

↘ 2026. godina usmjerena na inovacije i dijalog s građanima

Godina 2026. pokazuje se kao važan trenutak za Sud, obilježen provedbom projekata s jasnim ciljem: približiti europsko pravosuđe javnosti, povećati transparentnost aktivnosti Suda i poboljšati pristup njegovoj sudskoj praksi za građane i pravne stručnjake.

Ta se dinamika prije svega odražava u pokretanju **nove internetske stranice** Suda, čiji je cilj osuvremeniti i olakšati pristup informacijama o Sudu različitim zainteresiranim stranama. Kao rezultat potpune preinake usmjerene na korisničko iskustvo, internetska stranica Curia od siječnja 2026. nudi jasniju i intuitivniju navigaciju. Redizajn se temelji na potpunom restrukturiranju informacijske arhitekture, na razvoju sadržaja, sastavljenom na jasnom i razumljivom jeziku, kao i na jednostavnijem grafičkom dizajnu lišenom ukrasa.

Na novoj se stranici nalazi **modernizirani pretraživač** koji omogućuje brže i preciznije pretraživanje svih informacija i resursa Suda, kako za širu javnost tako i za pravne stručnjake. Početna verzija već nudi mogućnosti pretraživanja cjelovitog teksta i metapodataka, poboljšane novim značkama. Napredno sučelje, namijenjeno pravnim stručnjacima, uskoro će biti pušteno u rad te će nuditi usmjerenija istraživanja prema više kriterija.

S obzirom na to da se načini korištenja mijenjaju, osobito zbog sve veće važnosti audiovizualnih pomagala, nova stranica sadržava i inovaciju pokrenutu prilikom preinake stranice, odnosno **platformu Curia Web TV**. Ta platforma, koja nadopunjuje pisane informacije koje pružaju priopćenja za medije, na internetskoj stranici i na društvenim mrežama objavljuje skup višejezičnih programa s ciljem da se poboljša poznavanje institucije od strane šire javnosti i poveća transparentnost njezina funkcioniranja.

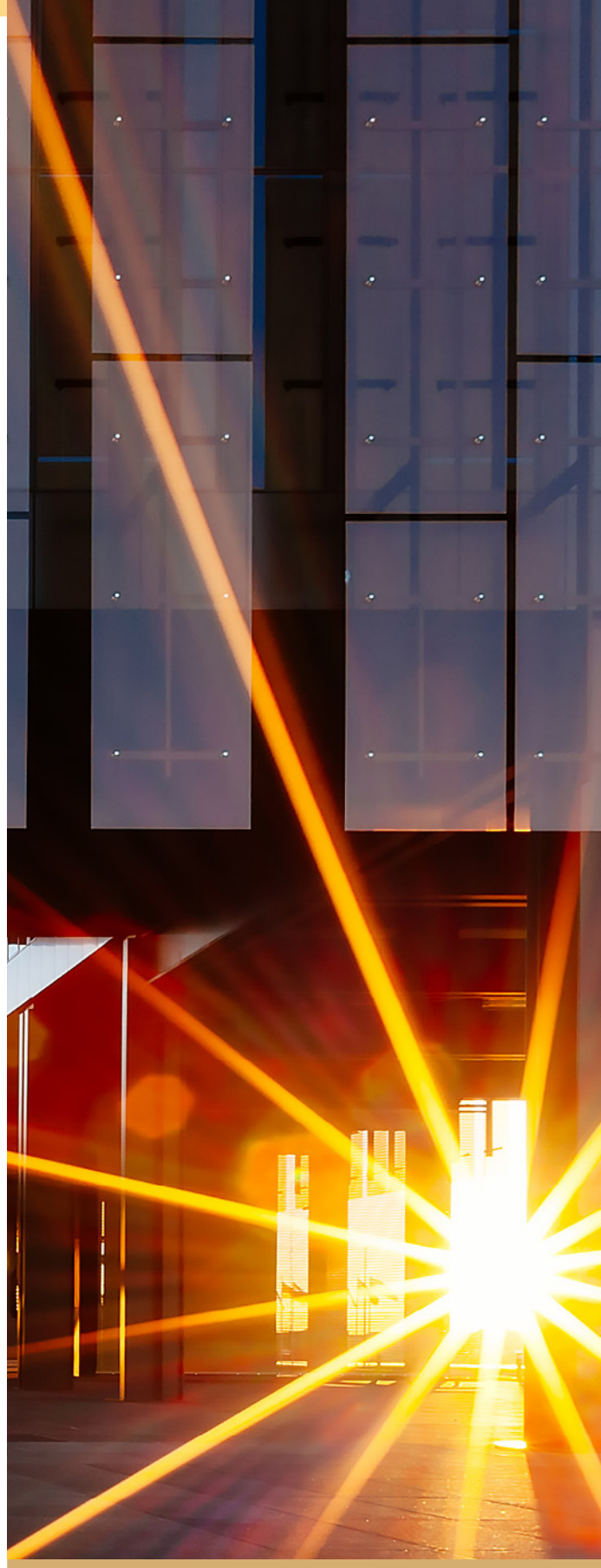
Njezin je program strukturiran prema sudskom kalendaru: sažetci koji objašnjavaju rasprave, prijenosi rasprava, prijenosi uživo izlaganja mišljenja i objava presuda te kratke audiovizualne kapsule koje predstavljaju članovi dvaju sudova i kojima se objašnjavaju donesene odluke.

Osim izvještavanja o sudskim vijestima, Curia Web TV nudi programe u obliku intervjua i prezentacija, kao i izvještavanje o važnim događajima za instituciju, pružajući živahan, edukativan i konkretan pregled svakodnevnog rada Suda.

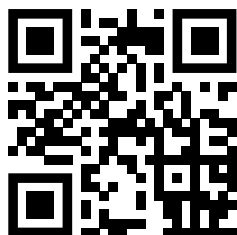
Dizajnirane da dosegnu različite publike, tri originalne emisije redovito se emitiraju na platformi. Kao prvo, „Cour des citoyens“, obrazovni program namijenjen široj javnosti, kojim se objašnjavaju sastav, ovlasti i misija Suda te ilustrira, kroz konkretne primjere, utjecaj njegovih odluka na svakodnevni život građana. Potom, program „Bright“, koji je osmišljen za mlade generacije, kratak je, zabavan format bez žargona koji uključuje infografike, animacije i pitanja mladih posjetitelja. Cilj mu je potaknuti interes za europski projekt i objasniti odluke Suda kroz prizmu svakodnevnih problema. Naposljetku, program „Open Court“, namijenjen informiranijoj publici, daje glas članovima institucije i, kroz ciljane teme, rasvjetljava misiju Suda, njegovo funkcioniranje, temelje europskog prava, ulogu građana, njihove odnose s institucijama, profesiju suca i nezavisnog odvjetnika, karijerne puteve koji vode do Suda ili, pak, materijalno-pravna pitanja.

Iako Sud gleda u budućnost prihvaćajući nove tehnologije, ipak ne zanemaruje ni ključne etape koje su obilježile razvoj prava Unije, među kojima se u prvom redu nalazi Povelja o temeljnim pravima. Kako bi proslavio 25. obljetnicu Povelje Europske unije o temeljnim pravima – proglašene u Nici 7. prosinca 2000. – Sud će organizirati, početkom 2026., **poseban Forum sudaca**, posvećen glavnim pitanjima koja su oblikovala nastanak Povelje, njezin razvoj, izgleda za budućnost, njezinu utemeljenost u temeljnim vrijednostima Unije i njezinu ulogu u nacionalnim pravnim sustavima. U tim raspravama sa sucima iz svih država članica pomno će se razmotriti trenutačna uloga Povelje i novi izazovi u pogledu djelotvorne sudske zaštite i poštovanja privatnog života u Europi.

Kroz ove inicijative Sud provodi politiku obnove i otvorenosti. Pokretanje nove internetske stranice, modernizacija njezine tražilice i pokretanje Curia Web TV-a odražavaju želju da se rad Suda učini dostupnijim i razumljivijim, dok obilježavanje 25. obljetnice Povelje služi kao podsjetnik da ona predstavlja sam izraz individualnih prava koja građanima jamči pravni poredak Unije. Sve ove aktivnosti svjedoče o jasnoj ambiciji: približiti Sud građanima učvršćivanjem s njima izravnog odnosa punog povjerenja, koji se temelji na učinkovitoj zaštiti njihovih prava.

Pratite aktualnosti u sudskoj praksi i u instituciji:
curia.europa.eu

Sud Europske unije

L-2925 Luxembourg

TEL. +352 4303-1

Tekst dovršen u veljači 2026. / Stanje podataka na dan 31. 12. 2025.

Oblikovanje: Sud Europske unije / Uprava za komunikaciju / Odjel za publikacije i elektroničke medije, 2026.

Ni Sud Europske unije ni osoba koja djeluje u njegovo ime ne odgovaraju za uporabu podataka iz ove publikacije.

Luksemburg: Ured za službene publikacije Europske unije, 2026.

© Europska unija, 2026.

Umnožavanje je dopušteno uz navođenje izvora.

Sve fotografije © Europska unija, osim ako je drukčije naznačeno. Stranica 9. © European Law Moot Court ; stranica 15. © Gabinete do Presidente, Supremo Tribunal de Justiça ; stranice 98.-99., 101. © Gediminas Karbauskis.

Za svaku uporabu ili reprodukciju elemenata koji nisu u vlasništvu Europske unije dopuštenje će možda trebati zatražiti izravno od odgovarajućih nositelja prava.

Print	ISBN 978-92-829-5069-2	ISSN 2467-1452	doi:10.2862/8165346	QD-01-25-007-HR-C
PDF	ISBN 978-92-829-5068-5	ISSN 2467-1681	doi:10.2862/8637812	QD-01-25-007-HR-N
HTML	ISBN 978-92-829-5109-5	ISSN 2467-1681	doi:10.2862/8292946	QD-01-25-007-HR-Q

SUD
EUROPSKE UNIJE

Uprava za komunikaciju
Odjel za publikacije i elektroničke medije

